

ПРАВОСЛАВНО СЛОВО ✠

„Аз съм с вас през всички дни
до свършека на света. Амин.“
(Мат. 28:20).

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА СТАРОСТИЛНА
ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

БРОЙ 1-2
януари — юни
год. XVI — 2008 г.

*Спасението на моряка Николай Димитров - едно
съвременно чудо на св. Николай Мирликийски*

Панихидата за архимандрит Серафим (Алексиев) на петнадесетата годишнина от смъртта му. Девически манастир „Покров Богородичен“, 26 януари (13 януари, ст. ст.) 2008 г.

Моменти от св. Литургия в Първата неделя на Великия пост. Катедрален храм „Успение Богородично“, 16 март (3 март, ст. ст.) 2008 г.

Св. Литургия в Неделята на блудния син, 24 февруари (11 февруари, ст. ст.) 2008 г. Катедрален храм „Успение Богородично“.

Клирици и миряни се опрощават пред началото на Великия пост. Неделя Сиропустна 2008 г. Катедрален храм „Успение Богородично“.

Изнасянето на св. Кръст по време на бдението за Неделя Кръстопоклонна. Катедрален храм „Успение Богородично“, 29 март (16 март, ст. ст.) 2008 г.

Акатистът към Пресвета Богородица в петъка на Първата седмица на Великия пост. Катедрален храм „Успение Богородично“, 14 март (1 март, ст. ст.) 2008 г.

Панихида и лития за игумения Серафима (Ливен) по случай четвъртата годишнина от кончината ѝ. Девически манастир „Покров Богородичен“, 8 юни (26 май, ст. ст.) 2008 г.

Опелото и погребението на архим. Сергей (Язджиев). 5 юни (23 май, ст. ст.) 2008 г.

Панихидата на четирисетия ден от кончината на архим. Сергей. 12 юли (29 юни, ст. ст.) 2008 г.

СКРЪБНА ВЕСТ

С дълбоко прискърбие съобщаваме, че на 3 юни 2008 г. след продължително боледуване премина във Вечността

АРХИМАНДРИТ СЕРГИЙ (Язджиев)

роген на 15/28.II.1924 г.

Още от младини той обиква православната вяра и пожелава да посвети живота си на Бога. С благословение на светител Серафим Софийски става духовен син на приснопамятния архимандрит Серафим (Алексиев), с когото се свързва духовно за целия си сетнешен живот. През 1946 г., в навечерието на празника Покров на Пресвета Богородица, под неговата мантия младият Стефан Язджиев приема монашеско пострижение с името Сергей в чест на преп. Сергей Радонежки. Същата година, в деня на преп. Иоан Рилски (1 ноември, н. ст.), светител Серафим го ръкополага за дякон.

Завършил като мирянин специалността класическа филология в Софийския университет, йеродякон Сергей следва и завършва богословие в Духовната академия „Св. Климент Охридски“, където става аспирант и по-късно асистент към катедрата по Тълкуване на Свещеното Писание на Новия Завет. През 1960 г. е хабилитиран като доцент при същата катедра. В своята област йеродякон Сергей се отличава с дълбоки познания, които преподава на студентите с неповторима безкористност. Публикува няколко ценни богословски студии. Същевременно, до 1968 г., служи усърдно в руския храм „Св. Николай Чудотворец“, през последното десетилетие — вече в йерейски сан.

По време на тоталитарния режим архимандрит Сергей работи за духовната просвета на вярващите и в защита на вярата. През 1968 г. архимандрит Серафим и архимандрит Сергей, верни на заветите на светител Серафим, отказват да приемат наложената по нецърковни и икуменически побуди календарна реформа, вследствие на което са принудени да напуснат Духовната академия. Не след дълго те се приютяват в Княжевския манастир „Покров на Пресвета Богородица“, където служат на Бога до сетния си дъх. Тук архимандрит Сергей става съавтор на архимандрит Серафим при написване на капиталния му труд-критика срещу икуменическата ерес, отпечатан през 1992 г. под заглавие „Православие и икуменизъм“.

Архимандрит Сергей бе силно привързан към литургичния живот на Църквата, ревностно обичаше православното богослужение. Въпреки че в последните години силите му постепенно го напускаха, той неизменно се стремеше към Божия дом с трогателно усърдие. Отличаваше се с искрената си състрадателност и доброта, със снизходителност към човешките немощи и с детска доверчивост. Отец Сергей страдеше до болка при всяко предателство спрямо православната вяра, която обичаше от цялото си сърце. Молим се Богу да приеме всички тези негови душевни страдания като израз на Верността му към Христа и като Благ и Човеколюбец да му прости волните и неволни прегрешения, и да го всели за Вечна радост в небесните Си обители.

От опечалените сестри на Княжевската Покровска обител.

ÑĒĪ ĀĪ Ī ðĒ ĪĪ ĀĒĪ ÒĪ Ī Ā Ā ðŌĒĪ Ā Ī Ā ðĒŌ ÑĀ ðĀĒĒĒ (ᲪᲘᲗᲗ ᲘᲚᲗᲗ)*

Възлюбени в Господа отци, братя и сестри!
На 3 юни отец архимандрит Сергей завърши земния си път. Няколко изречения са достатъчни, за да се очертаят външните контури на този път, наричани биография или животопис. Ала тия контури бързо избледняват в съзнанието, обикновено не достигат до сърцето. За нас, които от дълги години познаваме отблизо о. Сергей, вярвам, ще остане незаличимо — не като спомен, а като живо усещане — това, което сме получили от него като дар от доброто съкровище на сърцето му.

В нашата потискаща, духовно заляняла обща църковна действителност о. Сергей се отличава с гореща обич към православната вяра и тази толкова характерна отец-сергиевска обич разтапяше скрежа на равнодушието, битовизма, фолклорната църковност, под който стине и мръзне не една душа в днешния студен и бездушен свят — ето един от даровете, който мнозина са получили от о. Сергей.

Така рядко срещаната днес обич към църковното богослужение, съчетана с отличното му познаване, с ревностното участие в него, изобило живеещото с литургичния пулс на Църквата — ето още един дар, който сме получили от о. Сергей.

Сред отровените от неискреност, лицемерие, фалш, лукава обиграност човешки отношения в нашето съвремие о. Сергей раздаваше щедро дара на топла непосредственост в общуването, на простодушна доброта и на доверчивост, която не знаеше предел. Тъкмо тия качества на о. Сергей привличаха към него много изнурени човешки души, жадуващи за искреност, доброта, чистота. За жалост обаче детската доверчивост на о. Сергей го правеше твърде уяз-

вим и поради злоупотребата с нея душата му нерядко е изпитвала тежки страдания, без да може да създаде действителната им причина.

* * *

Преди много години, когато бях студент в Духовната академия, о. Сергей съвсем неочаквано ме попита: „Ти знаеш ли, че може да умреш?“ Не помня какво отвърнах. Ала помня, че този въпрос бе изречен като духовно напомняне за смъртта, но с много, много доброта в тона, която сякаш казваше „ама гано това не стане“, и ето, въпреки че са изминали десетки години, не съм забравил този урок, преподаден с толкова обич и доброта.

Опитах се да представя пред вас съвсем накратко не черти от животописа на о. Сергей, не бразди от земния му път, а отделни отблясъци от душата му, искри от доброто съкровище на сърцето му, въпреки че понятията и гумите неизбежно обобщават, обективират, предават едновременно качествата на различни лица и в крайна сметка се оказват неспособни да изразят именно личностното, неповторимото, което може да се усети и разбере само в личното живо общуване.

Днес е третият ден, откакто о. Сергей завърши земния си път. Днес душата му, според вярата на нашата Църква, с трепет се покланя пред престола на Вседържителя. Смирено и благоговейно да Го помолим да изпълни с упование и утеха душата на своя служител, приснопамятния архимандрит Сергей, да му прости волните и неволни прегрешения, и по молитвите на Пречистата Божия Майка, на неговия небесен покровител преп. Сергей Радонежки и на светите славни, всехвални и първовърховни апостоли Петър и Павел, на чийто празник се пада четридесетият ден от кончината му, да я всели там, където няма болка, нито въздишка, нито печал, но безкраен живот. Амин.

* Произнесено от Негово Преосвещенство Триглицкия епископ Фотий на 5 юни (23 май, ст. ст.) 2008 г. в Княжевския манастир „Покров на Пресвета Богородица“.

ÑĒĪ ĀĪ Ī Ā Ī ĀĪ ĒŌĒĀ ĀŌ Ā ᲘᲗ Ā ðŌĒĪ Ā Ī Ā ðĒŌ ÑĀ ðĀĒĒĒ (ᲪᲘᲗᲗ ᲘᲗᲗᲗ)*

Възлюбени в Господа отци, братя и сестри!
Днес, когато светата Православна Църква чествува паметта на светите славни, всехвални и първовърховни апостоли Петър и Павел, се изпълва четридесетият ден от кончината на приснопамятния архимандрит Сергей. Лично у мене това съвпадение поражда спомена, че отец Сергей бе доцент към катедрата по Священо Писание на Новия Завет в тогавашната Духовна академия, бе отличен познавач на Новия Завет, говореше за светите Христови апостоли Петър и Павел с особена обич и топлота. Този спомен насочва мисълта и към нещо по-съкровено — към ония отблясъци от жива апостолска вяра, които просветваха от душата на о. Сергей и бяха сърце на богословските му знания. Той имаше поривиста, топла, искрена, проста вяра, на която не би изменил за нищо на света, за нищо от благата на света, за нищо от славата на света. Отличаваше се той и със затрогваща апостолска нестяжателност. В годините на комунистически гнет отец архимандрит Сергей заедно с отците Пантелеимон и Серафим, както и с матушка Серафима, беше за нас, младите, живият пример за вяроност на вярата, вяроност на Православието, вяроност на Църквата. Вяроност, преданост, пълна безкористност — да, за нас това бяха не само възвишени понятия, но и пълнокръвна реалност, възпльтена в мислите, чувства, словата, делата на живи личности!

Години наред, след като бе отстранен от Духовната академия, доцент архимандрит Сергей се водеше в Софийската митрополия на щат общ работник. Компромис с вярата, компромис с православната съвест — било под натиска на съглашателската формула „няма как, в такова време живеем“ или пък в името на земни изгоди — това бяха неща

* Произнесено от Негово Преосвещенство Триглицкия епископ Фотий на 12 юли (29 юни, ст. ст.) 2008 г. в Княжевския манастир „Покров на Пресвета Богородица“.

съвсем непознати, напълно непонятни за отец Сергей. Да бъдеш доцент във висше духовно учебно заведение — за него това не беше слава; да се водиш общ работник към Митрополията и като бивш доцент да участвуваш в най-обикновените манастирски послушания — за него това не бе унижение. Не можеш да служиш на Христовата Истина, на Христовата Църква и цената на това служение да бъде компромис с лъжата какъвто и да е нейният източник — било комунистическият тоталитаризъм, било икуменизмът като еклесиологична ерес и религиозна практика, било попреправеният на православна почва западен богословски модернизъм. Ето този свят урок ни преподаваше отец Сергей непринудено, въодушевено, простосърдечно, топло.

С кончината на отец архимандрит Сергей сякаш се затвори една страница от нашия църковен летопис. Всеки от нас и всички ние заедно продължаваме да пишем нашата страница, следващата страница. Дано съхраним и изпишем върху нея драгоценното наследство на нашите духовни отци и майки, та да бъде подето то от нови и нови люде, които ще го направят душа на душата си, сърце на сърцето си и ще го предадат с трепетни ръце на идещите подир тях, та да остане това драгоценно и свято наследство неизгладимо през всички дни до свършека на вековете!

По молитвите на преблагословената наша Владичица Богородица и Приснодјева Мария, със застъпничеството на светите славни, всехвални и първовърховни апостоли Петър и Павел прославяния в Троица Бог да прости на своя служител, приснопамятния архимандрит Сергей, всички волни и неволни грехове и да всели душата му там, гето няма печал, нито болка, нито въздишка, но безкраен живот в Христа Иисуса, нашия Господ, Който е благословен во веки! Амин.

Архимандрит Сергей (Язаджиев)

ХРИСТИЯНСТВО И ПРАВОСЛАВИЕ

От най-древни апостолски времена Христовите ученици са били известни като *ония*, които *призовават името на Господа нашего Иисуса Христа* (1 Кор. 1:2; ср. Деян. 9:14, 21). От самото начало светите апостоли са били гонени като *поучаващи в името Иисусово* (Деян. 4:18; срв. 5:28). Самите те са се радвали на мъченията и преследванията, понесени *за името на Господа Иисуса* (Деян. 5:41). Вследствие на това към края на първото десетилетие от съществуването на Християнската Църква *учениците* започнали да се наричат *християни* (Деян. 11:26). Това название, което те получили първоначално в Антиохия, навярно от местните езичници, означавало, че външният свят вижда у християните вече не иудейска секта, а отделно религиозно учение¹. По-късно св. Кирил Иерусалимски отбелязва в своята „Десета огласителна проповед“ (гл. XVI): „Иисус Христос, Божият Син, ни дарува честта да се наричаме християни“², а св. Атанасий Велики в своята „Първа проповед срещу арианите“ (гл. II) твърди, че „ние се явяваме и именуваме *християни* чрез *Христа*“³.

Това название, както изглежда, скоро получило всеобщо разпространение: още през втората половина на I в. римският историк Тацит в своите „Анали“ (кн. XV, гл. XLIV), описвайки пожара в Рим при император Нерон, казва, че императорът обвинил в палежа ония, „които народът нарича *християни* [*christianos*]“⁴. По-нататък той обяснява: „... Този, от Когото е произлязло това име, Христос [Christus], бил наказан със смърт при прокуратора Понтий Пилат по време на царуването на Тиберий“⁴.

Добре известно е, че още в апостолски времена, освен външните врагове – иудеи и езичници – християнството било заплашвано и от вътрешни врагове: мъжеучители и еретици. Наричайки себе си християни, те незабележимо подменяли Христовата истина с лъжата на ереста. Св. ап. Павел

говори за подобни лжеде като за имащи *наглед ... благочестие, но отпекли се от силата му* (2 Тим. 3:5), и съветва своя ученик, Тимотей, да се отвърща от тях. Подобно на него пише и св. Иоан Богослов: *Те излязоха от нас, но не бяха наши; защото, ако бяха били наши, щяха да останат с нас* (1 Иоан. 2:19). Той открито нарича тези лжеде *антихристи* (2:18) и заповядва на *истинските християни* да не ги поздравяват и да не ги приемат в къщите си (2 Иоан. 10-11).

И през следващите столетия ние виждаме също толкова ясна разграничителна линия между *истинското* и *лъжливото* християнство. Така например, св. Иустин Философ († 166), християнски апологет от II в., отбелязва в своя „Разговор с иудеина Трифон“, че „има такива лжеде, които назовават себе си християни, изповядват и Разпнатия Иисус за Господ и Христос, но проповядват не Неговото учение, а духа на заблудата“⁵. На тези лже-християни св. Иустин противопоставя „последователите на истинското и чисто учение на Иисуса Христа“ (гл. XXXV)⁶.

През третото столетие църковният писател Климент Александрийски отбелязва, че за разлика от впрегатния добитък, работещ от страх, „тези, които наричат себе си православни (ὀρθοδοξοίται), трябва да вършат добри дела, разбирайки ясно какво вършат“ (Στρώματα, 1:97). Така в църковните съчинения се появява за пръв път думата „православие“, с която днес ние обозначаваме нашата света Вярa. (Между другото ще отбележим, че славянската дума „православие“ не предава напълно точно значението на гръцката дума „ὀρθοδοξία“. Гръцката дума се състои от прилагателното „ὀρθός“ – „правилен“, „истински“, от корена „δοκ-“ и окончанието „-σία“. Съществителното със същия корен, „δόξα“, произлиза от глагола „δοκέω“ („мисля“, „смятам“, „на мнение съм“). Затова изначалното значение на думата

„δόξα“ е „мисъл“ или „мнение“; а второстепенните ѝ значения са „добра или лоша слава“, „известност“, „зложелателство“ (вж. М. Bailly, *Dictionnaire Grec-Français*, Paris, 1910, pp. 528, 531-532). И така, в светлината на първоначалното значение на думата „δόξα“, „ὀρθοδοξία“ трябва да се превежда като „правомислие“ или „правомнение“, а не „православие“, както е в славянските езици.)

Започвайки от четвъртото столетие, терминът „православие“ започва да се използва широко в писанията на светите отци на Църквата за обозначаване на истинското Христово учение, в противовес на еретическите учения. Свети Атанасий Александрийски, често наричан „Баща на Православието“, пише в своята „История на арианите“ (гл. LXXVIII): „Арианите, присвоили за себе си великото име на Спасителя, са осеквернили, подобно на езичници, целия Египет, насилствено въвеждайки в него ереста на Арий. Защото Египет в туй време бил единственото място, където *православното учение* (τῆς ὀρθοδοξίας) се пазело в чистота“⁸. В друго свое произведение, „За определенанията“, св. Атанасий определя истинския християнин като човек, който се придържа към православната или „правилната“ вярa: „Християнинът е истинско духовно жилище на Христа, основано на добри дела и *прави учения* (δογματῶν ὀρθῶν)“⁹.

Според историка Геласий Кизически („Църковна история“, II, 33), Първият вселенски събор в Никея, който предал на анатема ереста на Арий, разпространил през 325 г. сл. Хр. „Съборно послание... до светите Божии Църкви в целия поднебесен свят – до свещенослужители и миряни от православната вярa (τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως)“¹⁰. Говорейки за същия Никеийски събор, Константинополският патриарх св. Герман отбелязва в своя труд „За ересите и съборите“ (гл. XIV), че „... след подробни догматически изследвания и разглеждания православното учение (τὸ δόγμα τῶν ὀρθοδόξων) било утвърдено с още по-голяма увереност“¹¹.

Говорейки за Втория вселенски събор (381), блажени Теодорит цитира в своята „Църковна история“ (V, 9) заглавието на Съборното послание, изпратено от „Свещения събор на *православните епископи* (τῶν

ὀρθοδόξων ἐπισκόπων), събрали се във великия град Константинопол...“¹².

Крепкият защитник на Православието срещу несторианската ерес през петото столетие св. Кирил Александрийски в едно от посланията си до Несторий увещава последния да признае Светата Дева за „Богомайка“ и „със запазване на *правомислието* (ὀρθήν... δόξαν) да послужи на общата вярa в мир и съгласие“¹³. Също и в оправдателното писмо, като се защищава пред своите обвинители, св. Кирил пише: „Аз изложих учението за *правата вярa* (τῆς ὀρθῆς πίστεως) на тези, които бяха съблазнени от приказките на Несторий“¹⁴. Подобно на него и великият християнски песнописец от осмото столетие св. Иоан Дамаскин, в догматика си (на трети глас) твърди срещу ереста на Несторий, че Пресветата Дева стои пред лицето на Господа Иисуса Христа и „спасява душите на тия, които *православни* (ὀρθοδόξως) Я изповядват за Божия Майка“¹⁵.

Светият Константинополският патриарх Флавиан, велик изповедник и поборник срещу монофизитската ерес на Евтихий, пише до св. Льв, папа Римски: „... туй като ние станахме свидетели на това как *православната вярa* претърпя насилие и ересите на Аполинарий и Валентин бяха възобновени от Евтихий, то се яви необходимост да разгласим всичко това, за да предпазим народа“¹⁵.

Когато на Четвъртия вселенски събор в Халкидон (451) — според свидетелството на Съборните деяния — било огласено посланието на св. папа Льв срещу учението на монофизитите, досточтимите епископи възкликнали: „Ето я вярата на отците, ето я вярата на апостолите... Ето как вярват *православните* (οἱ ὀρθόδοξοι). Анатема на ония, които не вярват така. И туй, ние, *православните*, постановяваме...“¹⁶.

Отците от Шестия вселенски събор, свикан в Константинопол през 680 г. срещу ереста на монотелитите, постановили: „Нашият Събор изследва дълго време въпросите на чистата християнска вярa... и отклоненията от *Православието* (περὶ τῆς ὀρθοδοξίας), възникнали по някакъв начин, бяха победени въз основа на догматите на истината“ („τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τὴν ἀλήθειαν... τὴν ὑγιῆ ὀρθότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως“)“¹⁷.

Също и отците от последния, Седми вселенски събор, състоял се в Никея през 787 г. срещу иконоборческата ерес, след като потвърдили решенията на предшествуващите го шест Вселенски събора, заявяват в първото Съборно деяние, че съгласно древното предание, наследено от светите апостоли и техните последователи, светите отци, „... тези, които се обръщат от ерес към православното (ὀρθόδοξον) изповедание и Предание на Вселенската Църква, трябва да се отрекат писмено от [предшестващата си] ерес и писмено да изповядат *православната вяра (τὴν ὀρθόδοξον πίστιν)*“¹⁸.

Църковният чин на отричане от ересите за ония, „които се възвръщат към *православната (ὀρθόδοξον)* и истинната вяра“, бил съставен през IX в. от Константинополския патриарх св. Методий. През негово време ересите, които дълго време раздирали Църквата, накрая били победени от Православието и в Христовата Църква се възцарил мир. Анонимен житиеписец, съвременник на св. Методий, цитира безчислените трудове на последния, с които той се опитвал „да прогони от своето паство ереста буквально като чума и да насади твърдата и *православна вяра* във всяка душа“¹⁹. И така, напълно естествено било да се установи празник на тържеството на Православието над ересите, който и бил въведен през 842 г. по инициатива на св. патриарх Методий. Празникът, наречен „Тържество на Православието“ (Ἐορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας), се чествува всяка година, чак до наши дни, през първата неделя на Великия пост – „Неделята на *Православието*“.

И така, празникът Тържество на Православието е своего рода печат, утвърждаващ и завършващ догматическите трудове на Христовата Църква като Православна Църква в борбата ѝ с ересите. Тъкмо в епоха, предшествуваща установяването на това празненство, св. Иоан Дамаскин написва своето знаменито творение, в което систематично излага учението на Църквата, изработено в борбата с ересите през епохата на Вселенските събори и изяснено от светите отци. Този свой огромен труд той с право озаглавява „Точно изложение на *православната вяра*“ (τῆς ὀρθόδοξου πίστεως)²⁰.

Така Христовата Църква, бореца се с ересите за възтържествуването на Православието, получила названието *Православна Църква*. Това название подчертава, че тя е законна наследница и вярна защитница – и по буква, и по дух – на истинското учение на Христа и на апостолите, т. е. на православната вяра, изяснена от светите отци и утвърдена на седемте Вселенски събора. Понеже истината, свързваща човека с Бога, е една – тъй както е една и правата линия, съединяваща две точки – то всички останали религиозни общини, отстъпили от Православната Христова Църква, не могат да се наричат „православни“, но трябва да се именуват „инославни“ (ἑτερόδοξοι – „инакомислещи“), понеже те са изопачили Христовото Евангелие и са внесли в него *друго благовестие* (вж. Гал. 1:6). Такова е изповеданието на Римокатолическата църква, отпаднала от Православието първоначално вследствие на присъединяването на гумите „и от Сина“ (Filioque) към осмия член на Никео-Константинополския Символ на Вярата (Credo), а по-късно затвърдила отделянето си от Църквата и чрез много други повече или по-малко значими нововъведения, прокарвани в течение на вековете чак до наше време.

Същото може да се каже и за протестантското изповедание във всичките му безчислени деноминации; то също е отпаднало от Православието и върви по друг път. То, например, отхвърля авторитета на Свещеното Предание, Вселенските събори и светите отци, заменяйки го с горди човешки измислици и лични тълкования²¹.

Тези, които се опитват да омаловажат отстъплението на еретиците, като го наричат „следствие от човешки страсти“ или „грешки от двете страни“, са напълно неправи. Разбира се, могли са да възникнат от двете страни някои практически и тактически грешки, породени от човешката гордост и жаждата за власт. Въпреки това обаче никакви човешки слабости и греховни действия не могат нито да оправдаят лъжечучението, нито да затъмнят обективната истина на Православието. Независимо от едни или други човешки грехове, неправославните деноминации са неистински по самата си същност, а Православието сияе

със своята истинност и привлича към себе си всички *истински християни*. Причината е в това, че Православието е запазило от самото начало Божествените душеспасителни начала на християнството и не напразно боговдъхновеният апостол на езичниците го е нарекъл *стълб и крепило на истината* (1 Тим. 3:15). Св. Исидор Пелусиот (V в.), мъж с остър и пронизателен ум, след като доказва, че причина за множеството ереси е стремежът към власт, отбелязва: „... ако изчезнеше у логете тази страст, то бихме могли да се надяваме, че всички ще се съберат около Светото Евангелие единодушно и *по православному (ὀρθόδοξως)*“ (кн. IV, писмо 55)²².

От гореизложеня исторически обзор логично следва, че Православието не е просто един от многото видове християнство, наред с другите неправославни, но също тъй уж законни форми; не, *нашата Православна Вяра е самото Християнство в неговия неподправено чист и истински вид*. Всички останали т. нар. „християнски“ вероизповедания в сравнение с Православието са чужди по същество на истинно-християнския – т. е. на *православния* – дух и същност на богооткровената християнска вяра.

Доген-днешен Православната Църква си остава единствената законна наследница, защитница и изповедница на истинското учение на Христа, на апостолите и на светите отци, потвърдено от седемте Вселенски събора и увенчано с празника Тържество на Православието. Ето защо източните патриарси са написали през 1723 г. в своето „Послание за православната вяра“ следните думи: „Догматите и ученията на нашата Източна Църква, изследвани още в древни времена, били правилно и благочестиво разяснени и потвърдени от светите и Вселенски събори; на нас не ни е позволено нищо да прибавяме, нито да отнемеме от тях. И така, тези, които искат да бъдат в съгласие с нас по отношение на божествените догмати на православната вяра, трябва да следват просто и да се покоряват смиренно, без понататъшни разучвания и изследвания на това, което е *разяснено и утвърдено от древното предание на отците и потвърдено от светите Вселенски събори* през времената на *апостолите* и

техните последователи, *божествените отци на нашата Църква*“²³.

Великият праведник на нашата Българска Православна Църква, митр. Климент (Друмев) Търновски – изповедник, борец и мъченик за християнската вяра, – по време на диктатурата на Стамболов е казал в своята знаменита проповед в деня на Тържеството на Православието през 1893 година: „Истинската Христова вяра не може да бъде нищо друго, освен нашата *чиста света православна вяра*... Нашата православна вяра е *истинско слово Божие, чиста Божия истина, велика Божия сила*, – сила победна и благодетелна за всички истински вярващи“²⁴.

Бележки:

¹ Епископ Михаил. *Толкование на Послания*. Т. I. Киев, 1897, стр. 279.

² Migne, *Patrologia Graeca* [PG], Vol. XXXIII, Col. 681.

³ *Ibid.*, Vol. XXVI, Col. 16.

⁴ Това място от „Аналите“ на Тацит в никой случай не може да се разглежда като по-късна християнска добавка, тъй като както се вижда от самия текст, техният автор е езичник, открито враждебен на християните. Той ги нарича „омразни поради тяхното нечестие“ (per flagitia invisos) и определя християнството като „пагубно суеверие“ (exitiabilis superstitio). Подобни изрази са типични за такъв ожесточен езичник и песимист, какъвто е бил Тацит.

⁵ *Жития на светите*, 15 октомври (ст. ст.).

⁶ PG, Vol. VI, Col. 549.

⁷ *Ibid.*, Vol. VIII, Col. 744.

⁸ *Ibid.*, Vol. XXV, Col. 788.

⁹ *Ibid.*, Vol. XXVIII, Col. 549.

¹⁰ *Ibid.*, Vol. LXXXV, Col. 1340.

¹¹ *Ibid.*, Vol. XCVIII, Col. 52.

¹² *Ibid.*, Vol. LXXXII, Col. 1212.

¹³ *Ibid.*, Vol. LXXII, Col. 41.

¹⁴ *Ibid.*, Vol. LXXVII, Col. 59.

¹⁵ Migne, *Patrologia Latina*, Vol. LIV, Col. 744.

¹⁶ Mansi, *Amplissima Collectio Conciliorum* (Paris–Leipzig, 1901), Vol. VI, Col. 957.

¹⁷ *Ibid.*, Vol. XI, Cols. 246, 280.

¹⁸ *Ibid.*, Vol. XII, *Actio Prima*.

¹⁹ PG, Vol. C, Cols. 1257, 1300.

²⁰ „... Ἀκριβῆς ἔκθεσις τῆς ὀρθόδοξου πίστεως.“

²¹ Архиепископ Серафимъ (Соболевъ). *Искажение православной истины въ русской богословской мысли*. С., 1943, стр. 213.

²² PG, Vol. LXXVIII, Col. 1108.

²³ *Православен християнски катехизис*. С., 1930, стр. 210-211.

²⁴ „Духовна култура“, 20-21/1924 г., стр. 155, 163.

красноречието си, но за да открие истината. И начаса предложил ясно обяснение, като казал, че светилникът на злите е угаснал и че гибелта им ще дойде¹¹; че Бог, Учителят на мъдрост и поука, не бива заблуден, но е истинен Съдник. Следователно, дали човек е благословен, или не, хората трябва да преценяват не по стойността на явното му богатство, но според гласа на съвестта вътре в него. Затова Той, като истинен и неподкупен Съдия, отреждащ наказания и награди, решава според заслуженото от невинните и от провинилите се. Невинният човек умира в силата на собствената си простота, в пълна власт над собствената си воля, с мастита, тъй да се каже, гуша¹². А грешникът, макар да е богат в моя живот, макар да живее сред разкош, да е обкръжен от благоухания, завършва живота си, изпълнен с горчилката на собствената си гуша и свършва сетния си ден, без да вземе нищо едно от благата, които е притежавал някога, без да отнесе нищо със себе си, освен цената на собствените си беззакония¹³.

45. Като размисляш върху това, отречи, ако можеш, че Божествен съд отрежда отплата [на човека]. Първият¹⁴ е честит в сърцето си, вторият е злочест. Според съда на собствената си съвест, първият е невинен, а вторият е беззаконник; при напускането на света, първият се радва, а вторият плаче. Кого можем да обявим за чист от вина, ако сам не е невинен пред взора на собствената си съвест? „Кажете ми, де е покривалото на шатрата му; следи подире му не ще намерят“¹⁵. Животът на беззаконника е подобен на съновидение. [След смъртта] очите му са се отворили. Покоят му е свършил, радостите му са избягали. Нещо повече, самият покой на грешниците, който дори приживе е бил само привиден, сега е в ада, понеже те живи слизат в ада.

46. Ти виждаш наслажденията на грешника; ала запитай съвестта му. Не ще ли

се окаже той галеч по-скверен от кой и да е гроб? Ти гледаш радостите му, възхищавай се от телесното здраве на децата му и от големината на богатството му; ала взри се в язвите и раните на гушата му, в оная печал, що изпълва сърцето му. А какво да кажа за богатството му, когато сам четеш, че *животът на човека не се състои в това да преумножава имотите си*¹⁶ и когато знаеш, че макар той да ти изглежда богат, за себе си е беден и сам опровергава създението ти? Какво още да кажа за многочадието му и за това, че живее без болка, когато той е изпълнен с горест и сам мисли, че няма да има наследник, нито пък иска ония, що подражават на неговия начин на живот, да го наследят? Защото грешникът действително остава без наследник. По такъв начин злият сам за себе си е наказание, а праведният сам за себе си е благословение; и двамата — и добрият, и злият — получават отплата за делата си в самите себе си.

Глава тринадесета

Светителят опровергава разбиранията на философите, които отричат, че Бог се грижи за целия свят или за отделни негови части.

47. Ала нека се върнем към изначалната си мисъл, за да не се окаже, че сме я изгубили от взора си при отклонението с цел да дадем отговор на разбиранията на логете, които — като виждат някои нечестивци в богатства, наслади, почести и власт, докато мнозина праведници тънат в нищета и безсилие — изваждат заключение, че Бог или съвсем не се грижи за нас (така говорят епикурейците¹⁷) или пък (както твърдят злосторниците), че не са Му известни

¹⁶ Лука 12:15.

¹⁷ *Епикур*, гръцки философ (341-270 пр. Хр.), е основател на епикурейската школа, която признавала за водещо начало на човешката дейност хедонизма, макар че изтънчен и одухотворен вид. Той вярвал в съществуването на богове, но не им приписвал промислителна дейност за човека и като доказателство за това привеждал съществуването на зло в света. Тази част от учението на Епикур Лактанций предава така: „Или божеството желае да унищожи злото и не може, или може, но не желае това; ако пък то не желае и не може да стори

човешките постъпки, или че ако и да знае всички неща, Той е неправеден Съдник, щом позволява добрите да търпят лишения, а злите да живеят в изобилие. Въпреки това, не ни се стори неуместно да направим отклонение, за да опровергаем подобно схващане и да го противопоставим на чувствата на самите логете, които те смятат за щастливи — понеже сами себе си считат за злочести. Струва ми се, че те по-охотно и от нас самите ще повярват.

48. След отклонението мисля, че не ще бъде трудно да опровергая останалите — най-вече твърденията на ония, които считат, че Бог няма никаква грижа за света. Аристотел твърди например, че Божият промисъл не се простира по-далеч от грижата за луната¹⁸. Но има ли такъв занаятчия, който да не се грижи за делото на ръцете си? Кой би захвърлил и оставил без грижа онова, което вярва, че сам е създал? Ако да се управлява [създаденото] е унизително, то не е ли още по-унизително самото създаване? Макар да няма нищо лошо в това да не се създава каквото и да било, несъмнено връх на жестокостта е да не се грижиш за създаденото от теб.

49. Ала ако някои отричат Бога като Създател и по такъв начин причисляват себе си към зверовете и към лишените от разум същества, какво да кажем за ония, които осъждат сами себе си на подобно безчестие? Те сами твърдят, че Бог прониква във всички

⇨ това, тогава то е безсилно, а това не подобава на божество; ако то може и не желае да го стори, тогава то е завистливо, което също не може да се припише на едно божество; ако то не желае и не може да стори това, тогава то е и завистливо, и безсилно и следва, че не е божество. Ако то пък може и желае да стори това, което единствено подобава на божество, то откъде се появява злото? И защо божеството не го унищожава?“

¹⁹ Такова твърдение относно Аристотел св. Амвросий е заимствувал от съчинението на Диоген Лаерций „Животът на философите“. Там пише: „Промисълът на Бога достига до небесата, в съответствие с което се управлява и земята“. Но такива думи не се срещат в съчиненията на Аристотел. Непонятно е защо св. Амвросий придава такова голямо значение на посоченото съчинение от Диоген Лаерций, когато сам той се е изказал за последния тъй: „Той (Диоген) показал повече ревност към четенето, отколкото старание към описанието.“

неща, че всичко зависи от Неговата сила, че Неговата мощ и могъщество са във всички стихии: земя, небеса и морета; и въпреки това, те считат за позорно за Него да влиза в човешкия дух, който е най-благородното нещо, дарувано ни от Него, и да обитава там с пълното съзнание за божествено величие.

50. Но философите, които се считат за разумни, осмиват учителя¹⁹ на тези схващания като умопомрачен и похотлив. А какво да кажа за идеите на Аристотел? Той е смятал, че Бог се удовлетворява от собствените Си тесни предели и живее в предварително установените граници на собственото Си царство. Това същото ни го казват и съчиненията на поетите, понеже те разказват, че светът бил поделен между трима богове, та на един от тях се паднало да държи и управлява небето, на друг – морето, а на трети – преизподнята. Освен това те трябвало да внимават да не разпалят война помежду си, позволявайки да ги завладеят помисли или ламтежи за принадлежащото на някой от другите. По същия начин Аристотел твърди още, че Бог не се грижи за земята, понеже нямам грижа и за морето и за преизподнята. Как така се получава, че тези философи отхвърлят от редиците си поетите, чиито стъпки самите те следват?²⁰

Превод от английски език — A Select Library of the Christian Church, Nicene and Post-Nicene Fathers, Volume 10. Ambrose: Select Works and Letters, Second Series, Edited by Philip Schaff, D.D., LL.D. and Henry Wace, D.D., Reprint of the American Edition of the volumes, U.S. Christian Literature Publishing Company, 1896, pp. 1–4.

²⁰ Arist. Metaph. i. 2. Намек за изречение на Аристотел, че „поетите лъжат много“.

¹¹ Срв. Иов 21:17.

¹² Срв. Иов 21:24

¹³ Срв. Иов гл. 21; св. Амвросий се ползва доста свободно от този текст в настоящата глава.

¹⁴ Невинният човек, праведникът — б. пр.

¹⁵ Срв. Иов 21:28.

Триадицкий епископ Фотий

ДУХОВНАТА ВРЪЗКА С НАШИТЕ НАСТАВНИЦИ*

Ето че изминаха, възлюбени, петнайсет години, откакто отец архимандрит Серафим завърши своя земен път. С напредването на времето ще намалява броят на онези, които са имали благословието и духовното щастие да го познават лично. Но затова пък, надяваме се, ще расте броят на ония, които ще се запознават с него духовно, като влизат в досег с книжовното му наследство, като четат неговите книги. „Преподобни Серафим Саровски“, „Нашата вяра“, „Нашата молитва“ и десетки още други творби на отец Серафим са свидни за стотици и може би хиляди български православни сърца.

Ние, които имахме възможността да общуваме с отец архимандрит Серафим, а някои от нас – и радостта да бъдем негови духовни чеда, – има върху какво да се замислим. Има върху какво да се замислим с изминаването на годините, защото времето или заличава, или обратно – във времето се усилва духовната връзка между духовен отец и духовни чеда. Духовен отец отминал във вечността и духовни чеда все още вървящи по своя земен грум тук. Времето заличава тази връзка, когато ликът, думите, заветите на нашите духовни наставници не дават плод в сърцата ни, когато в нашия дух не се долавя техният дух, в нашите думи не се долавят техните думи, в нашите дела не се отразяват техните дела. Това е може би най-тъжното, което може да се случи на едно духовно чедо – да загуби, по същество в дух и истина връзката със своя духовен отец. Въпреки че на думи, пък и в мисли, и в чувства ние можем да се смятаме за духовни чеда и духовни наследници на нашите наставници. Обратно, когато личността на нашите наставници, когато техните слова,

техните дела, техният жив пример дават плод в нас, когато за нас те са наистина свидни, свети, когато те за нас са наистина квас духовен, когато ние разтваряме за тях сърцата си всеки ден, когато ги молим всеки ден за прошка, за това, с което сме ги огорчавали, когато се обръщаме към тях, изправяме се пред лика им и си спомняме и техните наставления, и техните укори и с една реч – цялата тяхна любов, която те са вложили в нашето духовно отглеждане – ето тогава, тогава връзката ни с тях, с духовните ни наставници, с тия, които са ни родили в Господа, става по-силна. Нито времето, нито смъртта имат власт над нея. Ала, за да стане това второто с нас, за да бъдем наистина чеда на своите духовни наставници, потребно е, мисля, всеки ден, всеки ден да си спомняме за тях духовно, живо, в дух и истина, в молитва. Потребно е да разтваряме сърцата си усърдно, а по някой път и с подвижнически порив – защото твърди са, уви, сухи и вкоравени са сърцата ни – за да може семето, вложено в тях да дава плод.

Няма нищо по-хубаво от това, когато духовните чеда изпълнят на дело духовните завети на своите наставници, всеки според мярата си. Тогава и само тогава в нашето време на ужасяваща духовна оскъдица, разпад, отстъпление, съблазни в църковния живот – тогава и само тогава ще може във времето, през годините да бъде жива и да продължава приемствената връзка между духовните поколения. А сърцевина на тази връзка, продължаваща във времето, е Свещеното Предание на Църквата. Защото духовните истини се предават от жив човек на жив човек, пазят се от жив човек. Ала това днес е трудно, особено е трудно. Защо? Защото ние сме трудно подвижни в духовния живот, в духовния подвиг. Ние обичаме нашите духовни наставници, това

* Проповед, произнесена на панихидата за архим. Серафим (Алексиев), 27 януари (14 януари, ст. ст.) 2008 г.

е така. Ала нашата любов сякаш се ограничава от спомените за тях, от думите за тях, ако щете – от обхващането на тяхното наследство, говоренето за него, писането.

Знаете ли, когато човек говори, когато човек пише, когато човек разсъждава, той в тези може би иначе хубави и правилни разсъждения, неизбежно проектира това, което носи в сърцето си. А то е плод на духовен живот или на липса на духовен живот, или пък на липса на правилен духовен живот. Тоест човек неизбежно проектира върху това, което говори и пише, своя духовен облик. Именно своя. А въпросът е там: дали нашия духовен облик приемствено съответствува на облика на нашите духовни наставници, или той е наш в лошия смисъл на думата? – Отразява нашата самост, нашето „аз“, нашето чувство за собствена ценност. Ето там е според мен разковничето.

И тъй, пред всеки един от нас предстои да върви през гебрите на времето толкова, колкото Господ му е отредил. Час подир час, ден подир ден, година подир година. И това време в края на нашия път или ще запечати нашата вяроност, или да кажем даже още по-скромно – незащото е по-скромно на думи, а защото мисля че ще съответствува повече

на истината, – нашите усилия, нашите падания, но и ставания в стремежа ни да бъдем верни на духовните ни наставници, или обратно – времето ще запечата криволиците, пътищата, безплодни и прашни, изминати от нашето „аз“ в стремежа му да търси себеутвърждаване дори и когато мисли, говори или пише за духовни неща. Нашите наставници се отличават със сърдечна простота, топла вяра и преданост на Господа. Нашите очи са го видели, умовете ни са го разбрали, сърцата ни са го изпитали. Докато е още ден, да вървим в светлината на този факел, който те предадоха в нашите недостойни ръце. По молитвите на Всепречистата Божия Майка, на св. ап. и евангелист Лука, под своите на чийто храм се помолихме за упокоение на о. Серафим, по молитвите на св. равноапостолна Нина, просветителката на Грузия, и на преподобните наши отци избити в Синай и Раица, чиято памет празнува Църквата днес, да извървим докрай едничкия верен, спасителен път – пътя на вяроност, пътя на покаяние, пътя, който води в несвършващия блажен живот, в Царството на Христа нашия Бог, Който е препрославен и благословен во веки. Амин.

ПОКАЯНИЕТО — МЯСТО, НЕПРЕВЪЗЕМАЕМО ЗА ГРЕХА*

„Намери, душо моя, в себе си място, което грехът все още не е завзел и ти ще си възвърнеш всичко, що ти е отнел грехът“.

Как да намерим такова място в душите си, възлюбени? Отговаря ни Христовата притча за Блудния син. В живота на този първо несретник, а сетне щастливец, чрез свободната му воля участвуват небето и земята, дяволът и Сам Бог. Чрез греха дяволът се стреми да заличи у нас всичко божествено. Стреми се да ни ограби, да ни

* Проповед, произнесена в катедралния храм „Успение Богородично“ на 24 февруари (11 февруари, ст. ст.) 2008 г.

направи сиромаси, като обезсили у нас всичко истински добро, всичко що е Божие. Така дяволът поробва човека, за да го прати с гнусен кикот да пасе свинете — ненаситните и всеядни страсти. А те влудяват човека, карат го да живее извън себе си, да стъпче и да забрави всичко онова, що е получил като дар от Небесния Отец.

Колко лесно е да произнесем: „Онова място в душите ни, което не е завладяно все още от греха, е способността ни да принасяме покаяние“. Лесно е да го изречем, не е толкова трудно и да съжаляваме за стореното от

нас зло, да се разкайваме за него, трудно е да се каем истински. А за да се каем истински, трябва да имаме устойчива, постоянна, мощна подбуда за това. Тази подбуда се корени във вярата ни, в готовността ни да разтваряме умовете и сърцата си за семето на живителното слово Божие. И пак, не е трудно да назовем всички тия неща. Да, вяра – слаба е, нямаме я, каем се. Словото Божие – слушаме го, четем го. Да, вярно е, че не правим това често, вярно е, че семето на това слово попада в плитчините на ума и сърцето ни, лесно излинява. Е какво, все пак ние вярваме, каем се. Общо погледнато, ние всички с вас сме топлохладни. Лесно изговаряме духовни слова, сравнително лесно ги поемаме с повърхността на ума и сърцето си и още по-лесно ги обезсилваме. С какво? С двоюдушното, с нерешителността да тръгнем подир Господа. Всички ние с вас сме дълбоко раздвоени. Желая да вървим подир Господа, а се влачим подир света. Искане да се каем, но и някак да продължаваме да пасем свинете, ненаситните всеядни страсти, които надават понякога зловец вой вътре в природата ни, в ума ни, в сърцето ни, в плътта ни.

Стръмен е духовният път. И това знаем. Но все пак, можем ли с нещо ясно и конкретно да докажем, че у нас има наистина решимост за промяна, решимост за покаяние? Можем. Как? Като на дело, на живо, тъй да се каже, променим отношението си към такива наши греховни наклонности и страсти, които се изливат навън, проявяват се в дела, прераснали са в навизи. И с които всъщност не е трудно да се борим, стига да пожелаем. И все пак, за какво поточно става дума? Вярно е, че покаянието е дело лично. Но нека да не забравяме, че ние с вас, възлюбени, се спасяваме не всеки за себе си. Духовният живот е личен, но и съборен. Ние се спасяваме всички заедно и това е задължително, защото без участие в църковния живот, без съвместно участие в Тайнствата на светата Христова Църква ние с вас не ще можем да се спасим.

Е, добре, щом като ние се спасяваме не само лично, но и съборно, то има ли такива прояви, наши прояви, които слагат петно на мен, на теб, на един или друго, на по-голя-

мата част от нас. Да, има. И те са навярно много. Да вземем една от тях. Неспирното, отвратително осъждане, одумване, обсъждане. Не са ли те до голяма степен присъщи на всички ни? „Е, всеки е човек, все пак, то не може, пък и да се поотпуснеш трябва, и да си побъбриш, ей така...“ И започва: този, онзи, тази, онази, направил, направила, направили, казал, казала, казали... То започва така, сякаш от нищо. А по някой път дори сякаш от добри подбуди. Но погледнато по същество тази склонност, оставена без покаяние, т.е. непроменена, неизтръгвана, говори, че ние сме наистина жалки, твърде жалки и сме твърде далеч от онова, което в словото Божие, в съборния опит на светата Църква се нарича покаяние.

Какво би казал човек, който влезе тук, в храма за пръв път, реши по съвест да се приобщи към нашата общност, сблужи се с едни и с други и след известно време започва да чува за гърба си оценки, приказки, подмятания, иронични забележки, зловни осъждания и т.н. Е, ако се спасяваме не само лично, но и съборно, то не би ли следвало и съборно да се каем? Ето, за това, за тази присъща на мнозина от нас склонност да осъждаме, да клокарстваме, да одумваме... Нима е толкова трудно човек да се противопоставя на това у себе си?

Чуйте следните думи на св. Григорий Богослов: „Всички ние сме благочестиви единствено, защото осъждаме не благочестието на другите. За всички сме разтворили не вратата на правдата, но дверите на злословието и наглостта един против друго. При нас по-съвършен е не този, който от страх Божий не произнася ни едно празно слово, но този, който колкото може повече злослови ближния или направо, или чрез намеци, носейки под езика си пагуба. Ловим греховете един на друго не за да ги оплакваме, но за да ги одумваме, не за да ги лекуваме, но за да нанесем рана и раните на ближните да имаме за оправдание на своите недостатъци. При нас признак на добрите и злите не е животът им, но дружба или несъгласието им с нас. Както по време на нощна битка, като не различаваме по лице своите и враговете, ние се нападаме един друго и един от друго загиваме“. Чет-

въртото столетие след Христа. Тогава са произнесени тези думи. Да, словесният меч на св. Григорий пронизва всички ни, но дали ще се възползваме от тия целебни рани, зависи от нас.

Колко жалки сме наистина, когато осъждаме, одумваме останалите, ближните си поради някакви нездравни представи или от неразумна ревност. Спорове, препирни за какво ли не. И то, както казва св. Григорий, тези спорове и препирни стават, понеже има люде, които с крайно невежество и с наглост отстояват дреболици, напълно несполучливи неща, но ги смятат за важни. И в името на тези свои мисли, нагласи, убеждения са готови да впият ноктите на осъждането в душите на ближните.

Стана дума, че ние с вас сме раздвоени. Да, такива сме. Обаче, ако желаем да намерим място в душата си, което все още грехът не е завзел, т.е., ако желаем да стигнем до покаянието, ние трябва да имаме решимостта да поставим предел на тази раздвоеност и

да се изправим срещу това, което ни прави врагове един другиму — осъждането, злословието, подмятането, присмехът. Дали имаме тази решимост ще докажат просто идните дни. Няма нищо по-печално от това всеки един от нас да отнесе със себе си поне част от това слово, ето, тъкмо тази небесно-благодатна част — думите на св. Григорий Богослов, и само след броени минути, часове, дни отново стане същият. Не се ли боим, че способността ни за покаяние, за истинска промяна заслабва, когато лекомислено и небрежно потъпкваме словото Божие, попаднало върху повърхността на ума и сърцето ни?

Наближава светият и Велик пост. Игата дни за усилен духовен труд. Нека да бъдем ясни, конкретни, целенасочени в мислите, решенията и действията. Нека да започнем още от сега. И като начало да помолим нашия любещ ни Небесен Отец: „Господи, дай ми дух на истинско и всецяло покаяние!“ Амин.

ДУХОВНИЯТ НИ ПЪТ КЪМ СВЕТИЯ ГРАД ИЕРУСАЛИМ*

Наближава краят на Светата Четиридесетница, възлюбени, краят на количество време, краят на отлитаци мигове и дни. Ала как изминаваме духовния път през тия четиридесет дни?

„Ние приличаме – казва авва Доротея – на люде, имащи намерение да отидат в светия град Йерусалим. Излизайки от своя град, едни изминават пет километра и спират. Други изминават десет километра. Трети пък излизат от града и спират вън от вратите край смрадното сметище.“

И така, ние трябва да съзрем къде се намираме. Да не би само да сме излезли от своя град и да сме спрели вън от вратите, край сметището. Да съзрем малко път ли

сме изминали, или много, до половината ли на пътя сме достигнали, или вървим два километра напред и два назад? В началото на пътя ние обикновено имаме намерение да го извървим докрай. Ала как не ни достига постоянство в това намерение и решимост да го изпълним. Излизаме ние от своя Вавилон и спираме край сметището, поради сластолюбие и боязън от духовния труд да вървим нататък по пътя. Спираме там, ала видим ли свой ближн, на часа ставаме и си даваме вид, че ще вървим по-нататък.

Изминаваме ние пет или десет километра, или дори достигаме до половината на пътя, но ето, че започваме да търсим страноприемница, където заслужено да почнем, да се порадваме на уютната топлина на нашето малко земно щастие, да нахраним и да напоим огладнелите и жажднелите из

* Проповед, произнесена в катедралния храм „Успение Богородично“ на 13 април (31 март, ст. ст.), Неделя пета на Великия пост, 2008 г.

пътя страсти. И неусетно страноприемницата става наш дом и ние забравяме, че трябва да вървим напътък.

Вървим ние два километра напред и се връщаме два или дори повече назад. Да речем: идваме редовно тук, в храма, за да се помолим. Колкото умеем, молим се по време на богослужението. Но свърши ли то, започваме разговори един с друг. В това няма нищо лошо. Напротив. Какво по-хубаво от общението между близки по душа и сърце? Ала какво е това общение? За какво говорим? Какви мисли, какви чувства възплащават гумите ни? Не се ли изпълваме с приятно оживление от това да чуем или да кажем нещо за този, или за онзи? За онзи свещеник какво направил, за този какво сторил, онзи пък там какво рекъл? Какво се е случило? Кои как е коментирал това? И ето, че разговорът преминава в одумване, осъждане, клюкарство, съпроводено при това, забележете, от приятно вътрешно оживление. След това може би ни парва съвестта. Премисляме изреченото и чуто. Започваме да се каем. Дано да се каем! Но всички тия приказки и цялото това лъжеобщение обезсмисля времето, прекарано в молитва. Ето ви два километра напред или два километра или повече дори назад.

Някои идват редовно в храма. Ала идват, тъжно е да се каже, за да се избавят от чувството си за отговорност. Тежко е да носиш истинска отговорност за гумите и постъпките си. По-лесно е да слушаш някой да ти каже: така направи и това там направи, така постъпи и ще ти бъде добре. Какво се получава? Ти си дошъл в храма, за да срещнеш Христа, а не да се избавиш от чувството си за отговорност. Ти си дошъл в храма, за да заостриш своето чувство за отговорност пред Бога и ближните, а не да го обезличиш, като играеш ролята на смирен и уж отказващ се от своята воля. Ти си дошъл в храма, не за да бъдеш подчиняван и управляван от някого, а за да се бориш заедно с своите братя и сестри, да постигнеш истинско смирение и истински живот в Христа. Ето ви два километра напред и не два, а много, много повече назад.

Не е възможно да извървим пътя до светия град Йерусалим лекомислено, ей така

— приятно, между другото, без усилие, без отречение от себе си, без отговорно и дори свръхотговорно отношение към словото на Живия Бог и към душите на ближните.

Какво четем в житието на преподобна Мария Египетска, чиято памет празнуваме днес? След като се удостоила да се поклони на драгоценния и животворящ Христов Кръст, тя се обърнала с топла молитва към Божията Майка и в отговор сякаш отдалече чула глас: „Мини отвъд Йордан и ще намериш пълен покой“. В отклик Мария рекла: „Владичице, Владичице Богородице, не ме оставяй!“, и от църковния притвор се устремила тутакси към Йордан, без да се обръща назад, без да гледа нито на ляво, нито на дясно.

Ето, това е нашият път, възлюбени, духовният ни път през дните на светата Четирдесетница, духовният ни път през целия ни земен живот, през дните, които Господ ни е отредил да бъдем тук, на земята, за да почерпим с пълни шепи от пълнотата на Неговата истина, за да се спасим. Ние продължаваме пътя си, докато Господ благоволит. Но нека не спираме край сметището, току-що излезли от Вавилон. Нека не се помайваме двоедушно, след като сме изминали пет или десет километра, или дори сме достигнали до половината на земното си поприще в стремеж към Горния Йерусалим.

Ето, след броени дни ще бъде Пасха. Да ни удостои Господ да видим заревото, незалязващото зарево на Неговото Възкресение, което е образ на Горния Йерусалим, на вечното Христово Царство, с което по Своята велика и превелика милост Христос Господ да удостои и нас грешните. Амин.

ИЗПОВЕДНИЦИ НА ПРАВОСЛАВИЕТО ПРЕЗ ХХ ВЕК

Жизнеописание на св. свещеномъченик Андроник, архиепископ Пермски

Архиепископ Андроник, в света Владимир Александрович Николски, се родил на 1 август 1870 г. в семейството на дякон от с. Поводнево, Ярославска епархия. Първоначалното си образование получил в Ярославската Духовна семинария, където бил постриган в расофор. На втората година от своето следване в Московската Духовна академия приел монашеско пострижение с името Андроник по благословението и съвета на св. праведен Иоан Кронщадски. За съчинението си „Древноцърковното учение за Евхаристията като жертва във връзка с въпроса за изкуплението“ получил степента кандидат на богословието. През 1895 г. завършил Академията, бил ръкоположен за йеромонах и назначен за помощник-инспектор в Кутауската Духовна семинария. Една година по-късно йеромонах Андроник получил нова длъжност – преподавател, а след това инспектор в Ардонската Александровска мисионерска семинария в Осетия.

На следващата година младият йеромонах бил изпратен като мисионер в Япония. Той заминал заедно с архим. Сергей (Страгородски), който бил назначен на същото място. Пътували през Италия, Гърция и Северна Америка, поради което пътешествието продължило няколко месеца. На отец Андроник направили неотразимо впечатление посещенията на древните християнски светини – гробници и катакомби, поклонението на мощите на св. Николай Мирликийски, развалините на Колизея, оросени с кръвта на безбройно множество мъченици...

След като пристигнал в Япония, йеромонах Андроник имал щастието да общува с праведния архиепископ Николай (Касаткин). Той с всички сили се стараел да помага на първоапостола на страната на изгряващото слънце и да доразвива неговото дело. През

1900 г. бил назначен за ректор на Уфимската Духовна семинария и възведен в архимандритски сан.

На 5 ноември 1906 г. в Александроневската лавра в Санкт Петербург архимандрит Андроник бил ръкоположен за епископ на Киото и назначен за помощник на св. Николай Японски. Когато пристигнал в Осака, намерил тамошната енория в плачевно състояние – храмът бил почти празен, а на клира имало само един певец. Затова владиката решил сам да отиде при своето паство. Всяка вечер той обикалял домовете на местните християни, които по това време вече се намисляли по домовете си. Епископ Андроник с любов ги разпитвал за техния бит и вяра, назидавал ги, обогрявал ги, а понякога и ги избличавал. Докато седели около масата, той им разказвал жития на светии, учел ги как трябва да се молят, как да живеят според православната вяра. За две години добрият архипастир се запознал с всички свои енорияши, храмът започнал да се пълни, а по време на службите пеел вече голям смесен хор, макар че в Япония християнските празници не се признавали и православните жители на страната не били освобождавани от работа.

През юли 1907 г. владика Андроник бил отзован обратно в Русия по здравословни причини, а през есента – командирован в Холм, за да замества епископ Евлогий (Георгиевски) по време на сесията на Държавната Дума. През март бил назначен за Тихвински епископ, пръв викарий на Новгородска епархия. Когато пристигнал в Тихвин, той веднага започнал да обикаля всички храмове, които влизали в неговото викариатство. Във всяко село епископът проповядвал, разговарял със свещениците и енорияшите, а сутрин рано отново се отправял на път.

През 1913 г. епископ Андроник бил назначен в Омск, а една година по-късно – преместен на Пермската и Соликамска катедрата. Всичко, което неговият предшественик епископ Паладий (Добронравов) започнал, той доразвил, като подел и нови начинания, които имал щастието да види завършени.

Епископ Андроник бил подвижник, молитвеник и съвсем нестяжателен монах. Когато след неговата кончина большевиките дошли да обискират дома му, търсейки там скрити ценности, те намерили само няколко рубли. Всички свои средства владиката раздавал на сиромаси. Макар да бил награден с много ордени, той никога не ги носел. Постът му бил строг – в постни дни ядял само зеленчуци, в блажните употребявал малко количество храна, а в последните дни на Страстната седмица се задоволявал само с просфора и чай. Когато трябвало да служи литургия, той почти цялата нощ прекарвал в молитва.

Епископ Андроник никога не използвал карета – той предял полагащите му се коне на катедралния храм и с тях свещениците пътували, за да извършват треби. В делнични дни служел в църквата при архиерейското подворие и тогава слагал прости свещенически одежди и малък омофор. При пребиваването си в Москва по време на Поместния събор през 1917-1918 г., той служел в църквата „Преображение Господне“ в Кремъл („Спас на Бору“)¹, където почивали мощите на св. Стефан Пермски. Служел сам, без дякон, а тримата негови спътници от Перм пеели. По-късно всички те пострадали мъченически от безбожната власт.

Времето на служението на светителя в Пермска епархия било време на разцвет на духовния живот. Тук били организирани лекции, беседи, събрания на духовенството и миряните; в аудиторията при параклиса „Св. Стефан Пермски“ започнали занятия мисионерския и народно-певческия кръжоци; била събрана богата библиотека; във всички храмове на града свещениците служели акатисти, след които провеждали беседи с енорияшите. Владика Андроник

се потрудил да подготви прекрасни проповедници. При един от храмовете била организирана столова, в която безплатно или на много ниски цени се раздавала храна на бедните. В подворието на Белогорския манастир и при свецоливницата били отворени книжарници. Създадени били и детски приюти. Към църквата „Възкресение Христово“ имало старчески дом с около петдесет жители. При катедралния храм било организирано общество на хоругвоносците, а през 1917 г. – дружина за охрана на храма и на архиерейския дом.

Епископ Андроник издал книгите „Мисионерско пътуване в Япония“ и „Спътник на певеца. Песнопения от годишния кръг заедно с требите“. Св. Синод препоръчал последната да се използва като учебник по църковно пеене в училищата за певци и във второкласните учителски и селски училища в страната). Издал също книгата „Писма на архиерея до йереите“, която бързо се изчерпала и била отпечатана повторно. В нея владиката споделял своя духовен опит и богати наблюдения. Той съветвал пастирите от Пермска епархия да не се ограничават с богослужението в храма, но да служат и в по-малките селища, като предварително оповестят на населението за своето пристигане, за да може то да се подготви. Препоръчвал в храмовете да бъде въведено общонародно пеене. „По такъв начин – писал той – църковните песнопения ще навлязат в живота... и ще изместят всички неприлични светски песни, които са се умножили сред народа.“ Владиката наставлявал духовенството да води летопис във всички църкви, като казвал, че без история на селата и енориите, без народни предания няма Отечеството. Той придавал голямо значение на развитието на науката и образованието в Пермска епархия. Първият университет в Урал – Пермският, бил осветен от него, а сам светителят бил избран за член на неговото научно общество.

Владика Андроник придавал голямо значение на кръжоците на ревнителите по благочестието. В тях свещениците можели да разказват жития на светци, да беседват за вярата и живота, а усърдието на едни да запалва ревност у останалите.

Положителното влияние на поклонническите пътешествия светителят видял още в Япония. По време на своето служение в Новгородска епархия той забелязал, че литийните шествия и молебните също принасят голяма полза за развиване на молитвено и покаяно чувство в народа. Затова горещо ги препоръчвал на пастирите: „Трябва да се използва всеки удобен случай, за да се подтикна народът към тях. Суша, продължителни гръждове, мор по добитъка... всичко това дава на свещеника повод да се обърне към душите на своите енорияши, за да събуди у тях дух на съкрушение, търсене на Божието застъпничество, желание да се молиш на Бога или на Неговите угодници. Завършек ще бъдат нарочните молитви към Бога, поставянето на икони в селото, литийното шествие около него или на полето и т.н. Тук е мястото и на проповедта, и на общите песнопения, и на обещанието за трезвост, и на усърдието в някое общо добро дело и т.н. Организирано навреме, всичко това ще има много важно значение и задълго ще се запази с благоговение в народната памет.“

Владика Андроник разбирал добре, че в света настъпват времена не на социални, икономически или политически реформи, а на ново езичество, което „в различни, на вид най-благовидни и културни форми посяга на самите основи на вярата в Христа Спасителя и се стреми да замени християнската закваска в живота на християнските народи... Затова той призовавал: „Нека всеки

свещеник на място се постарее най-напред сам да направи всичко за християнското просвещение на своите пасоми, за тяхното наставляване да водят живот според Евангелието, за изцелението на ония, които са отслабнали в изпълняването на християнския си дълг, за вразумяване на смущаващите и отклоняващите се от Църквата, а следователно – и от Христа, Дарителя на живота.“

Епископът много съдействувал на народното просвещение и на мисионерската дейност, особено сред старообрядците. Пермската епархия била една от малкото, където архиерейт и пастирите с тревога гледали на разпространяващото се под вид на научен социализъм и марксизъм ново безбожие. През 1916 г. в епархията били организирани курсове по изобличаване на неверието и социализма.

По времето, когато епископ Андроник служел в Перм, на всяка неделна и празнична Литургия били произнасяни две проповеди – първата говорел епископът след прочитане на Евангелието, а втората – някой от свещениците след св. Литургия.

Ежегодно архипастирът обикалял всички 570 манастири и храмове в епархията, като вниквал в нуждите и растежа на всяка енория. Той организирал събиране на средства за бедните, откриване на приюти за инвалиди и бездомни.

Владиката постоянно бил с народа и живо се интересувал дали всички селскостопански работи са извършени навреме и успешно.

Епископ Андроник имал отрицателно отношение към Григорий Разпутин. Последният знаел това и когато се отбивал в Перм на път за Тоболск, гледал да се скрие в дъното на църквата, докато при неговия предшественик винаги застава отпред до десния клирос. Владиката не се поколебал да каже открито на самия император Николай II онова, което намирал, че е вредно за царя и за страната. През 1916 г. Троице-Сергиевският полк, който се намирал преди това в Перм, бил преименуван в Пермски. По този повод в Главния щаб заминала делегация от Пермска губерния начело с епископ Андроник, която трябвало да благодари на царя и да

¹ През 30-те години на XX в. тази църква, построена още през XIV столетие, била унищожена от комунистите.

поднесе на полка ново знаме. На следващия ден владиката отслужил св. Литургия, на която присъствувал и императорът. След нея той помолил за лична среща. Николай II се съгласил и го поканил в щаба. По време на срещата епископът увещавал царя да отдалечи Разпутин от двора, защото той е недостойна личност и неговата близост с царското семейство поражда множество сплетни и компрометиращи самия император. След като го изслушал мълчаливо, Николай II станал и позвънил със звънчето. На дошлия министър на двора граф Фредерикс той заповядал: „Графе, изпратете владиката!“ На вратата се обърнал към преосвещения с думите: „Довиждане, владико, съветвам Ви да не вярвате на всяка празна приказка!“

За разлика от много пастири, епископ Андроник смятал, че те трябва да познават всички страни на действителността, за да могат да обясняват на своите пасоми събитията и тенденциите в светлината на Евангелското учение. Той отдавна бил забелязал пълното отсъствие на съзидателно начало в руския парламентаризъм, необузданото бушуване на страсти, които водят към рушене на гържавните устои. „В конституционните гържави – писал той, – главната мисъл на всички заедно и на всеки поотделно е насочена към водене на партийна борба... Забравят всичко – вяра, отечество, семейство, работа – само и само да се издигне партията, към която принадлежат. Само за три години конституционни борби не можеш да познаеш нашата страна, и то не в положителна, а в отрицателна насока: и вярата, и нравите са западнали до такава степен, че безбожието, безсрамното разпътство, пиянството, печалбарството поражават със своята очевидност и откровеност, да не говорим... за грабежите и обирите...“

Вярата е пренебрежната дотолкова, че даже в Комисията по вероизповеданията бяха избрани не само невярващи и слабо вярващи, но и евреи, поляци и мюсюлмани. И това – в страна, където преобладаващото мнозинство от населението е руско, православно и вярващо!“

През годините на Първата световна война епископ Андроник вземал дейно учас-

тие в живота на народа. Той подпомагал войнишките семейства, сам посещавал настанените в Перм ранени и ги причастявал, извършвал богослужения в казармите. Организирил денонощно четене на акатисти във всички манастири на епархията, след които се четяла молитва за победа на руското оръжие и молитва за упокой на загиналите воители.

Голямо значение той придавал на гревните и по-нови събития от руската история, които нерядко били отминавани без нужното внимание. При всяка такава годишнина (например освобождаването на селяните от крепостната зависимост) той се стараел да организира литийни шествия, молебени и тържествени богослужения, в които призовавал православния народ към благоговейна благодарност.

След февруарската революция и отричането на император Николай II от престола в препълнения храм владиката произнесъл следното слово: „... Безчестните царски съветници ни доведоха до това изпитание; те опръскаха с кал драгоценната царска порфира и я изхвърлиха за поругание на улицата, като смесиха царското име с пошлостта и със своето безчестие унижиха руския дух и светинята на руския народ...“

Какво да правим сред тези тежки изпитания? Народът осиротя. Размириците ще продължат и може би ще разстроят много неща. Но нека врагът да не се възползува от това и да не извърши своето коварно дело, замислено още преди много години... Нека не се разпалват страстите и да не се изострят враждите между руските хора... Да няма между нас разделения. Всички като един човек да застанем в този страшен час и по-нататък с Христа единогодушно, всички да пребъдваме в съгласие и мир в тези тежки времена, изпратени ни като изпитание.

Нека всеки знае: Отечеството е в опасност, то е разтърсено до основи. Да не се предаваме на скръб, но да изпълняваме своя дълг, да се подвизаваме в труд... Нека никога да не пренебрегва никакъв труд, насочен за благо на Отечеството...“

Преди два месеца писах гръзновено своите пропити със сълзи молби до нашата висша власт; като обрисовах цялата

Президиумът на Поместния Събор на Руската Православна Църква 1917–1918 г.

тежест на настоящия момент и уверено, без страх сочех надвисналата опасност... аз молах да се прекратят тези увеселения, този пир по време на чума, да се подеме безпощадна борба с лъжата, бездействието, неправдата, злоупотребите, измяната, за да не се отворят небесата на Божия гняв срещу нас заради това танцуване в братската кръв. Хората танцуват, смеят се, къпят се в тази кръв, радват се как тя пръска и свети на слънцето. Та това е престъпление срещу братската кръв на нашата многострадална армия!...

И ето накрая моето последно слово за това, към което така често ви призовавах. Ние тежко съгрешихме, отстъпихме от Бога. Нека се покаем! Да оставим това безсрамие! Сега е благоприятно време, сега е пост, нека всички като един се обърнем към Господа, да види Той, че съзнаваме греховете си пред Него... А Ти, Господи Боже, обърни ни отново към Себе Си, обедини и примири всички нас, та всички в един глас, като един човек, да Те възхваляем!“

През март Пермският изпълнителен комитет изпратил до оберпрокурора на Св. Синод телеграма с искане да уволни епископ Андроник от управляването на епархията „като застрашаващ обществената безопасност и пречещ на духовенството в правото му да се организира“. Като разбрал това, владиката изпратил до оберпрокура протест, а на Московския митрополит Тихон (Белавин) писал: „Колкото по-отблизо

се вглеждам в растящата поглост, толкова повече съм склонен да отърся праха от нозете си и да отида на покой...“

В началото на лятото владика Андроник бил избран за член на Предсъборния съвет и заминал за Петроград. След това за кратко се върнал в Перм и през август заминал за Москва на Поместния събор. На събора бил избран Свещ. Синод от шест души, а в случай на смърт били определени шестима техни заместници. Един от тях бил епископ Андроник. Той бил назначен също

за председател на Отдела за правото и имущественото положение на духовенството, за заместник председател на Отдела за единоверие и старообрядчество и на издателския отдел. На събора го наричали „буен огън“. Макар че болшевиките били заграбили всички печатници, владика Андроник правел всичко възможно документите и посланията на събора да продължават да се печатат.

Когато през декември 1917 г. се завърнал в Перм, владиката бил твърде опечален от състоянието на своето паство. Той се обърнал към православния народ с възвание: „... Вълната не само на гържавната разруха, но и на безбожния антихристиянски метеж против Божията Църква достигна и нашата пермска земя... Затова с голяма скръб и сърдечна мъка обявявам на всички православни християни, които още не са забравили, че са православни: нека знаят, че всеки, който посяга на църковното имущество, всеки, който причинява насилие на духовенството и се подиграва с него – всички тях предавам на строгия съд на Всевиждания Бог, Който по-добре от всяконачалство знае кой в какво е виновен и ще съди такива според Своята правда. А тази правда е такава: в една епархия жителите на едно село окосили всичкото сено на съседния женски манастир, изсушили го и тръгнали обратно към селото със сено. Но какво било учудването им, когато видели, че тяхното село гори. Те сами изповядали, че Господ ги

наказва за манастирското сено, обърнали назад конете и закарали всичкото сено в манастира... Умолявам всеки руски човек, който поне отчасти е запазил вярата си в Бога и любовта към многострадалната и загиваща Родина, умолявам ви да застанете в защита на Църквата и Русия..." Той се обърна и към пастирите от своята епархия с отделно послание, в което ги призовавал да помнят в тези страшни времена, че ще отговарят за всяка погинала овца, и да бъдат ръководители на народната съвест.

През януари епископ Андроник се завърнал в Москва за втората сесия на събора. На 12 април той бил възведен в сан архиепископ.

През февруари 1918 г. бил публикуван декретът за отделянето на Църквата от държавата, с което се открил широк простор за безчинствата на большевиките. Много църкви били закривани, духовни учебни заведения – завземани и ограбвани, някои храмове били превърнати в танцувални зали. Същия месец большевиките нападнали женския манастир и подворието на Белогорския манастир, като убихи зверски част от населениците. Пермското духовенство незабавно се събрало и отправило протест срещу насилията против вярата. Веднага след това няколко свещеници били арестувани. След като ги накарали да подпишат, че няма да устройват литийни шествия и да агитират против съветската власт, някои от тях били пуснати на свобода, а други – оставени като заложници.

Епископ Андроник, макар да узнал за всичко станало, могъл да се върне в своята епархия едва към средата на април. Той веднага започнал да подготвя духовенството и народа за предстоящото литийно шествие на 9 май – денят, в който се празнува паметта на св. Стефан Пермски.

На 29 април, Велики понеделник, в дома на преосвещения направили обиск. Един от участващите го попитал кого той разбира под разбойници в посланията си. Светителят отговорил: „Всички, които заграбват църковното имущество, посветено на Господа Бога. Така вярвам!“

— Значи Вие призовавате с това възвание тъмните маси към въоръжена съпротива срещу съветската власт?

— Прочетете документа – отговорил владиката – и вижте за какво става дума. Моята вяра и църковните закони ми повеляват да стоя на стража за вярата, за Църквата Христова и нейното имущество. Ако не изпълнявам това, аз преставам да бъда не само архиерей, но и християнин. Затова можете още сега да ме обесите, но няма да ви дам нито един църковен грош. През трупа ми ще минете, за да го заграбите, но жив нищо църковно няма да дам. Така вярвам и постъпвам самият аз, призовавам и православния народ до смърт да стои за вярата, за Църквата и църковното наследство. Към това и ще призовавам — това е моят архиерейски дълг.“

На следващия ден архиепископ Андроник изпратил в Пермския изпълком писмо, в което настоявал да се прекратят подобни посегателства над свободата на Църквата.

Местните вестници започнали да печатат клевети против владиката, предчувствувало се, че властите скоро ще го арестуват. Близките го уговаряли да се скрие, но той отговарял, че ще стои на стража за вярата и Църквата и че е готов дори за смърт. Архиепископ Андроник се готвел за своя арест като се изповядвал и причастявал със светите Христови Тайни всекидневно. Той направил следното разпореждане: „В случай, че бъда арестуван от работническо-селското правителство, забранявам на свещено- и църковнослужителите от градовете Перм и Мотовилиха да извършват богослужения, освен изповед и причастяване на умиращи и кръщаване на младенци“.

На 9 май се състояло тържествено общоградско литийно шествие начело със светителя. В него взели участие хиляди православни християни. Множеството пеело пасхални песнопения, свещениците призовавали вярващите да се обединяват около Кръста на разпнатия Спасител. Владиката смело заявил, че отлъчва от Църквата онези, които посягат на Божия храм, докато не се покаят, и че е готов ако трябва да умре. На всички църковни служби той изобличавал большевиките за техните лъжи пред народа, за катастрофата, до която довели страната. Мнозина, даже невярващи, се стичали в храмовете, за да чуят словата му. В отговор

на декрета за национализация на църковното имущество, който отворил вратите за пладнешки грабежи в църквите, по време на една своя проповед архиепископ Андроник се обърна към скритите сред народа агенти на властта: „Идете и предайте на вашите главатарии, че ще престъпят прага на храмовете и на ризниците само през трупа ми, а докато аз съм жив, и пукнат църковен грош няма да получат.“

На следващия ден чекистите извършили обиск в Духовната консистория и иззели документите, като едновременно с това във вестниците била разгърната широка кампания против владиката със статии като следните: „Защо вдигат шум поповете“, „Защитници на мрака“ и т.н. „Нещо ужасно назрява навсякъде и у нас – писал архиепископът на патриарх Тихон на 11 май. – Засега съм на свобода, но вероятно скоро ще бъда арестуван. Има признаци на пълна анархия. В случай на арест оставям разпореждане да бъдат затворени всички църкви в гр. Перм. Нека се съобразяват със самия народ. Н.А.Р. е в Екатеринбург. М.А.Р.² е тук на свобода. Да Ви пази Господ. Благодаря Ви за архиепископския сан. Изпратих картички до много архиереи, но не получих нито един отговор. А трябва да знаем какво става с всекиго от нас...“

На 14 юни властите заповядали на архиепископа да се яви, за да отговаря по отправени към него обвинения. Когато узнал за това, народът започнал да се стича на площада и се наложило властите да изпратят лист с въпроси, на които той отговорил писмено. Срещу светителя били предявени следните обвинения: 1) че е отлъчил от Църквата всички, които са посегнали на църковното имущество и е отпечатал това

във възвание, издадено в тираж 550 екземпляра; 2) че е призовавал православните към защита на църквите и манастирите и е отпечатал това възвание в тираж 550 екземпляра; 3) че е изпратил тези възвания на архиерейските наместници от Пермска епархия; 4) че той, „недоволствайки от извършения у него обиск... си е позволил да изпрати на 30 април т. г. писмо до губерньския изпълнителен комитет... в което сочи уж незаконните действия на извънредния комитет, а също на местния изпълнителен комитет“; 5) „че той, Андроник, на 26 май т.г. от амбона на катедралната църква след прочитане на Евангелието за десетимата прокажени е произнесъл проповед с явно контрареволуционно съдържание, в която между другото е отбелязал, че руската държава е наказана от Бога заради греховете си и че наказанието е съществуващата власт, която под вид на свобода и равенство въвежда насилие, притеснения и гонения...“

Владиката изпратил ответна обяснителна записка, в която заявявал, че неговите послания са съставени въз основа на решенията на Поместния църковен събор, в който са взели участие представители на целия руския народ и в такъв случай ония, които осъждат него, се оплъчват срещу Църквата и народа. Той цитирал дословно своята проповед, като безстрашно заявил: „... Дори до смърт ще изпълнявам законите и правилата на изповядваната от мен православна религия. Към същото твърдо до смърт отстояване на вярата, на Църквата и църковното наследство призовавам и ще призовавам своето паство – вярващия народ. Това е мой архипастирски дълг, който ми заповядва безстрашно да поставям Божиата воля и закона на Църквата над всичко.“ Той протестираше против окачествяването на народа като „тъмни несъзнателни маси от населението“.

² Н. А. Р. – Николай Александрович Романов – император Николай II. М. А. Р. – Михаил Александрович Романов.

На 14 юни губернският изпълком получил молба от Изпълнителния комитет на Съюза на Пермска епархия да разреши на архиепископ Андроник пътуване до Москва по работи на Съюза. Властите отказали. В ЧК било решено владиката незабавно да бъде арестуван и разстрелян. Арестът трябвало да се проведе след обявяване на военно положение, при което да бъдат вдигнати в бойна готовност 1500 войници. В случай, че някой се опита да удари църковна камбана, войниците имали право да стрелят на място.

През нощта на 17 юни отряд чекисти наобиколил съборния храм. Част от тях се устремили към архиерейския дом. Разбили едната врата, следващата им отворил вратарят.

— Къде живее Андроник?

— Горے.

Водачите Малков, Иванченко и Жужгов се качили в архиерейските покои. Владиката бодърствувал заедно с двама свещеници.

— Кой от вас е Андроник? – попитал главатарят.

— Аз съм Андроник – спокойно отговорил светителят.

— Заповядано ни е да направим обиск у Вас.

От камбанарията се разнесе звън за тревога, но скоро няколко изстрела го прекратили. Заповядали на владиката да слезе долу. Той спокойно се качил на очакващия го пред вратата кабриолет. Жужгов седнал до него и заповядал на другия чекист бързо да кара към Мотовилиха. Останалите чекисти арестували свещениците, които били в стаята на владиката. Когато спрели в Мотовилихинската милиция, за да сменят конете, владиката бил оставен да чака в канцеларията. През това време се обадил Мясников (председател на Мотовилихинския Съвет на работническите депутати) и поискал да отложат разстрела до неговото идване. Започнало да се разсъмва. Когато

Мясников пристигнал и заявил, че е решено разстрелът да бъде отменен, владиката не повярвал:

— Зная, че ще ме разстрелят – уверено казал той.

Затворили владиката в банята, поставили конвой на вратите и му предложили

супа. Тя обаче била с месо и той отказал. Тогава Жужгов му донесъл хляб и мляко, а сам заминал за Перм, за да разбере защо са решили да не разстрелват владиката. В ЧК специално съвещание потвърдило присъдата.

Междувременно слухът, че архиепископ Андроник е арестуван започнал да се разпространява сред народа. Пред милицията се събрали много хора, които настоявали техният архиерей да бъде освободен. Жужгов им заповядал да се разотият, а когато те останали, злобно казал:

— Щом им е нужен Андроник, затворете ги при Андроник!

Арестували две жени, другите били разпръснати. Скоро станало ясно, че свещениците от Перм и Мотовилиха са отказали да служат. Жужгов отишъл при владиката за обяснение.

— Имаме постановление ако арестувам някого, никой от свещенослужителите да не служи.

През нощта на 18 юни отново се водели дълги спорове между Жужгов и Мясников за съдбата на арестувания архиепископ Андроник. Той бил преместен в Пермската ЧК. Когато накрая Мясников се съгласил владиката да бъде разстрелян, вече се разсъмвало и разстрелът трябвало отново да бъде отложен. През същата нощ властите арестували тринадесет свещеници и един дякон, като искали от тях да подпишат, че няма да водят агитация против светската власт и ще мълчат за разстрела на архиепископ Андроник.

Следващия ден – 19 юни, преосвещеният прекарал в Пермската ЧК, подложен на издевателствата и насмешките на своите

пазачи. Вечерта нейният председател Малков, заедно с приятеля си Сивков, повикал владиката на разпит.

Архиепископ Андроник не отговарял на нито един въпрос. По едно време мълчешком снел панагията си, завил я в голяма копринена лилава кърпа, сложил я на бюрото пред себе си и накрая спокойно рекъл:

— Ниесмеоткрити врагове, между нас не може да има примирие. Ако не бях архиерей и трябваше да решавам вашата участ, бих си взел грях на душата и бих заповядал незабавно да ви обесят. Повече няма какво да говорим.

След това разгърнал кърпата, сложил си панагията, оправил я и не казал повече нито дума.

Към един часа през нощта на 20 юни владика Андроник бил откаран към своето лобно място облечен в расо, с клобук на главата и архиерейски жезъл в ръка. Жужгов поискал да присъствува „на погребението на Андроник“ и се качил до него във файтона. По пътя светителят незлобиво отбелязал, че в мотовилихинската милиция му е било по-добре, защото там поне не му се подигравали.

— Отменете постановлението за стачка!

— Няма да го отменя! Зная, че ме карате на разстрел.

Пътували по Сибирския път и на петия километър завили наляво към гората. Като изминали стотина метра, спрели. Жужгов отвързал лопатите от кабриолета, дал една на владиката и му наредил да копае, а палачите му помагали. Когато свършили, Жужгов заповядал на светителя да легне в гроба. Последният обаче се оказал къс и се наложило да копаят още и да го опитват пак докато станал достатъчно дълъг. Владиката изпросил разрешение да се помоли. Молил се десетина минути, след което се обърнал на четирите страни, благославяйки за последен път своето паство и накрая рекъл:

— Готов съм.

— Няма да те разстрелям, жив ще те закопая, ако не отмениш постановлението.

— Никога няма да направя това!

Палачите започнали да хвърлят върху

свещеномъченика земя. Жужгов стрелял няколко пъти. Тялото на светителя било неподвижно. Стреляли още три пъти в него и го заровили.

Убийците си поделили останалите от владиката вещи – чугунен часовник, панагия и позлатена верижка.

Само четири месеца преди мъченическата си кончина светител Андроник писал от Москва до Пермската Духовна Консисстория: „С декрет на народните комисари от 22 януари 1918 г. Светата Православна Църква не само е отгелена от държавата, но е обявена за нелегална. Следователно, вече започва гонение срещу Църквата. Затова всички истински вярващи трябва да застанат в защита на вярата и Църквата, за защита на своето право и своята свобода да вярват и открито да изповядват вярата си. Към това призовавам всички православни християни от Пермска епархия, която ми е поверена от Господа. За това да се разпореди следното... 3. Енорияшите се призовават към защита на църквите и цялото църковно имущество от посегателствата на всякакви грабителни и реквизиционни... към защита на Църквата от реквизиция с готовност да се приеме заради вярата и мъченически венец...“

Добрият пастир пръв изпълнил своя призив и повел своето паство към Голгота, а оттам – към царството Небесно.

Използвана литература:

1. Священномученик Андроник (Никольский; 1870-1918), архиепископ Пермский. Творения. Книга I. Статии и заметки. „Булат“, Тверь, 2004.

2. Священномученик Андроник (Никольский; 1870-1918), архиепископ Пермский. Творения. Книга II. Проповеди, обращения, послания. „Булат“, Тверь, 2004.

3. Игумен Дамаскин (Орловский). Мученики, исповедники и подвижники благочестия Русской Православной Церкви XX столетия. Книга 2. Тверь, 2001.

4. Протопрезвитеръ Михаилъ Польскій. Новые мученики российскіе. Т. I. Джорданвилль, 1949 г.

Константин Бужор

КРАТКА ИСТОРИЯ НА РУМЪНСКАТА СТАРОСТИЛНА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

(продължение)

Жестокостите, извършени над старостилците в с. Бухалница, Нямецки окръг, след освещаването на място за храм

За полза на душите си старостилните миряни от с. Бухалница и околността решили да съградят нов храм, където богослуженията да се извършват по Юлианския календар. През септември 1936 г. било решено да се освети мястото за новия молитвен дом. Почти четири хиляди вярващи с петстотин каруци пристигнали от всички части на Молдова, като носели хоругви и кръстове. Йеромонах Гликерий, придружаван от монаси и монахини, дошъл да извърши освещаването на новия храм. Сред тях обаче се промъкнал и новостилен свещеник, който дал на отец Гликерий лукав съвет – на връщане да мине през гр. Пятра Нямц, та да избегне по този начин случайна среща с жангармеристи.

На влизане в Пятра Нямц върволицата от каруци била спряна от жангармерийски подразделения, които се били разположили в засада. Начаса почнали да стрелят предупредително, като нахлули сред вярващите, за да разпознаят кои са техните водачи. Новостилният свещеник, който се прикривал между вярващите, помогнал на жангармеристите да разпознаят отец Гликерий. Така чрез измама последният бил предаден, заловен и задържан под арест.

Монахиня Серафима, игуменка на манастира Добру, която присъствувала на арестуването на отец Гликерий, ни разказа, че като гледала как жангармите го пребиват, тя се промъкнала между тях и клетия отец, като крещяла с все сила: „Не убивайте мъжа ми, понеже имаме четири деца!“ Но напразно. Жангармите не обърнали никакво внимание на това и го откарали в сепалището

на легионерите в Пятра Нямц, откъдето по-сетне го преместили спешно в сградата на Министерството на вътрешните работи в Букурещ.

Във вестник „Универсул“ (Вселена) от 16 септември 1936 г. е поместено следното съобщение:

„Старостилският епископ [sic!] Гликерий, известен и като „славата на Молдова“ бе доведен в столицата. Бил е арестуван във връзка с възникналите преди два дена смутове в Пятра Нямц. Старостилският началник бе докаран в столицата под усилен жангармерийски ескорт. Ще бъде задържан на разположение на властите докато завършат разпитите в Пятра Нямц.“

От големия брой вярващи, които се тълпели сред многото каруци, някои се опитали да избягат. Едни успели, но други били задържани, бити от жангармите и откарани в сепалището на легионерите в Пятра Нямц, после разпитвани, съдени и осъдени на затвор. По същото време били задържани и девет монахини. След общ разпит в Пятра Нямц те били изпратени в Букурещ и преселени на принудително жителство в манастира Варзарещ, където заедно с други монахини били държани под арест цели три години. През този период се правели опити чрез всякакви средства да бъдат убедени да приемат новия календар, ала монахините останали непоклатими в убежденията си.

От сведенията, получени от монахиня Гликерия (Ръпан) от манастира Брадицел, обл. Нямц, узнахме, че тези вярващи, които успели да избягат от Пятра Нямц, били спрени по пътя им за вкъщи от други жангармеристи, придружени от новостилни свещеници; бил направен опит да ги арестуват без какъвто и да е повод. Пак от майка Гликерия научихме, че сред жангар-

Йеромонах Гликерий (вторият отляво наляво) с Йерусалимския патриарх Дамиан, Йерусалим, 1930 г.

мите, ранени по време на сблъсъка – понеже старостилните вярващи отвърждали на ударите – в болницата се установило, че имало и предрешени като жангармеристи новостилни свещеници.

За тези събития мирянката Елена Афларей от община Брустури ни разказа следното:

„През 1936 г., в месец септември отец Гликерий трябваше да отиде на освещение на мястото за храм в местността Бухалница, област Нямц. Около две седмици преди това в старостилния храм в Брустури гоиде лице, което се представи за свещеник и помоли отец Гликерий да го приеме и него в общината, понеже искал да следва правилната вяра. Последният го послуша и спазвайки словата на Спасителя, че никои от вас, които искате да гоидете при Мене, няма да изгоня навън, го прие, като реши отпосле да се види и поведението му, и как се вписва в монашеската общност. В споменатите две седмици лицето остана да живее у мирянин, който имаше къща близо до храма. Една неделя той гоиде в храма, когато отец Гликерий проповядваше, коленичи и му целуна ръка, като рече, че той му е господар и че вярата, която проповядва той, е истинската вяра. Пак по това време отецът получи писмо от един заможен чифликчия от Брустури на име Иримеску, който макар да следваше новия стил, го предупреди да не отива на освещаването, понеже ще го

хванат и арестуват. След като прочел писмото, отец Гликерий рекъл, че не го е грижа дали ще го заловят, тъй като не може да остави толкова много вярващи без храм.

На връщане от Бухалница, когато върволицата от каруци бе спряна недалеч от Дарманещ (днес квартал на град Пятра Нямц), лицето, дошло да се замонаши край църквата в Брустури, предаде отец Гликерий на жангармите. За да усмирят тълпата, жангармите стреляха по хората. Тогава бе застрелян мъж от Шоимарещ, а други бяха простреляни в краката.“

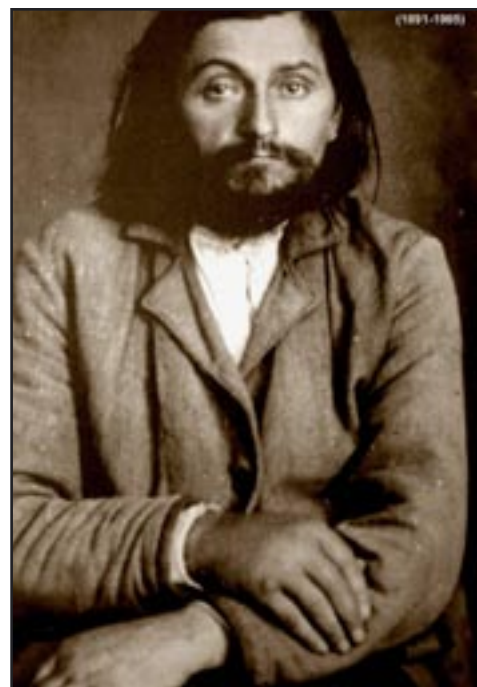
Монахиня Ксения, дъщеря на председателя на енорийския комитет от Брустури, била ранена от куршум в крака. Закарали я в болницата, където я оперирали без анестезия. Когато крещяла от болките, лекарят ѝ казал: „Млък, старостилко! Стига крещя!“

Заедно с отец Гликерий бил задържан и Михай Буздя, също от Брустури, който тогава бил трийсет и една годишен. Той е очевиден на жестокостите, извършени от жангармите в момента на арестуването.

От анализа на тези бруталности, извършени с прякото участие на представители на официалната Църква, се налага изводът, че тези деяния могат да се сравнят с кръвавите разправи на френските католици, целящи изтреблението на протестантите. Срочното откарване на отец Гликерий в столицата Букурещ е било част от сътрудничеството между репресивните органи и ръководителите на тогавашната официална Църква в Румъния, целящо премахването на водителя на формиращата се старостилна Православна Църква.

Последвалите сурови изпитания доказват, че свещенството и вярващите на тази Църква са преживели тежки времена, страдали са, били са пребивани и мъчени заради истинската вяра, от която по никакъв начин не се отrekli.

Подир ужасите в Бухалница, общината в Радашени, област Сучава, била обградена от няколко батальона жангармеристи, дошли тъкмо от Чернауц. Те блокирали всички

Йеромонах Гликерий като затворник в Букурещ, след събитията в Бухалница и Пятра Нямц 1936 г.

пътища за достъп до местността и събрали огромна част от населението в кметството. Тук всички, които се оказали новостилци, получили нареждане да се завърнат вкъщи. Старостилците пък, под заплашителното присъствие на кордони жандармеристи, били „посъветвани“ да преминат към новия стил, ако желаят да се приберат по домовете си. След отказа на вярващите жандармите подкарали всички мъже, отведи ги в училището, гдето ги разсъблекли и ги накарали да легнат на пода. После със зверска злоба ги били с тояги, като им нанесли рани, от които по-късно страдали цял живот. Жените и децата, задържани в кметството и останали непоколебими в изповядването на правата вяра, били накарани да минат посред строени в две редици жандарми, които ги удряли безжалостно с тояги.

Целта на тези насилствени действия била двояка: от една страна се правел опит свещениците и вярващите да бъдат принудени да преминат към новия стил от страх, а от друга – да се намали противодействието при разрушаването на старостилните храмове. Като пример можем да посочим храма в община Радашени, който бил разглобен и преместен в друга местност, където го

ползували за новостилни богослужения.

Макар храмовете да бяха разрушени, разглобени или преместени, вярващите, които устояха на гонението, останали и продължават да сживата Църква на Христа Спасителя, която не може да бъде нито разрушена, нито унищожена, нито погребана. Пламъкът на светоотеческото Православие не можеше да бъде угасен, той още по-силено озаряваше сърцата и душите на онези вярващи, които чрез страданията си се причислиха към сонма на изповедниците

на чистата православна вяра. Този пламък бе предаден на потомството им, за да бъде носен и в бъдните векове тъй, както е приет от нашите предци – неопетнен и истинен.

Брустури – гонения и мъченици

От ръкопис на Христовата рабиня Елена Афлоарей, дъщеря на Василе Г. Буздя от община Брустури, област Нямц, събрахме сведения и свидетелства, които напомнят за събития, сходни с житията на християнските мъченици – събития, които обаче са станали след почти две хилядолетно съществуване на православното християнство. Ако не споменем в тази книга за тях, то бихме постъпили неправедно спрямо тези достойни християни, както пред живите от тях, тъй и пред преминалите във вечността. Будният ум на тази християнка е запомнил, съхранил и сетне предал в спомените си сцени, които сякаш ни връщат в ранните времена на християнството, когато в суровото гонение срещу християните се е родила православната вяра.

Брустури е местност от важно значение за кървавата история на Румънската Ста-

ростилна Православна Църква – местност, населена с обикновени хора, истински християни, където споменът за митрополит Гликерий е станал легендарен. За него се говори като за светец и името му се произнася с благоговение и почит. Селските улици носят следите на един съвременен светец в спомените на ония, които са го познавали и на които е бил духовен отец. Младите хора ще пазят в сърцата, умовете и душите си действителните случки, които се разказват като предание от поколение на поколение. В Брустури и околностите му до край-време ще се разгласяят от уста на уста истинските разкази за страданията на достойни люде, благодарение на които Православната Църква на Румъния, пазеща светоотеческия календар, е съществувала и ще съществува.

Сред множеството верни, твърди в решението си да не приемат новия стил след календарната реформа от 1924 г., е имало и мнозина обитатели на община Брустури и принадлежащите ѝ селца. Тези християни, решени да запазят на всяка цена праотеческата православна вяра, образували религиозна общност, която била по-устойчива от крепостни стени. Времето превръща и каменните стени в руини, други рухват под вражеските удари, докато тази християнска община останала непоклатама въпреки понесените страдания в течение на цели шейсет и пет години на религиозно гонение.

Тези люде открили отците Гликерий и Давид в община Вънатори и ги помолвили да им помогнат да си построят нов храм, тъй като не можели да се ползват от храма, гдето служели нарушителите на Божия закон. В 1933 г. било осветено мястото за църквата, започнали да строят и нея, и монашески килии, тъй като общото желание било да се построи монашеско общежитие. Тук се заселили отците Давид, Зосима, Варух, Гимназий, а по-късно и отец Арсений от Св. Гора Атон. Градежът на тази църква с функции на мъжки манастир в споменатата околност донесъл голяма радост на старостилните християни. Те вярвали, че сега ще могат да живеят на спокойствие,

след като имат собствен храм и на никого не пречат. Не им се вярвало, че само защото пазят религиозните си убеждения, наследени от родителите си, те ще трябва много да страдат заедно със своите духовни отци.

До слуха им достигали някои нехристиянски изказвания на новостилния свещеник Василе Лунеску, който преподавал вероучение в селското училище, но не им се искало да вярват, че човек със свещенически сан ще премине от зли намерения към действия на мъст и гонение. Свещеникът обаче използвал часовете по вероучение, за да тормози учениците, произлизащи от семейства, които пазели стария стил. Той удрял шамари на споменатите ученици за всяка грешка и ги наричал с обидни имена. Считаюки себе си застрашен от съществуването на църква с манастирски устав и от присъствието на свещеници и монаси, проповядващи ген и ноц истинската православна вяра не само в община Брустури, но и в околностите ѝ, поп Василе потърсил прилагането на особени мерки. Дейността, разгърната от монашеското братство начело с отец Гликерий, им създавала слава, която не се харесвала нито на свещениците, нито на ръководството на новостилната Църква.

Като пример можем да посочим, че се разпространили слухове за това, как много християнки, които следвали духовните съвети на отец Гликерий, напускали света и приемали монашество, като по такъв начин образували първите старостилни женски манастири. Тук можем да упоменем дъщерята на г-н Гърляну от Търгу Нямц, учителка в този град, която оставила общественото си положение и заминала за Йерусалим, където приела велика схима под името Гликерия. Със същото име била постригана в монашество и друга духовна дъщеря на отец Гликерий от село Тързия.

Храбрата деятелност на о. Гликерий му спечелила слава и известност и словото му било семе, което давало плод и не се нравело на отклонилите се от православната вяра. По тази причина властите набелязали първо него, следвайки съвета на ръководителите на официалната Църква, за да бъде той възпрепятствуван или да се забрани в

бъдеще религиозната му дейност, която в техните очи нарушавала обществения мир. Вследствие на това били свикани жангармерийски сили, които да предприемат мерки за задържането на йеромонах Гликерий. Но множеството вярващи от Брустури и околността били твърдо решени да защитават своя отец на всяка цена.

Веднага след Богоявление, в местността Савец, отец Гликерий бил заловен от жангармите, докато ходел по домовете на вярващите да ги благославя. Той се спасил благодарение на натиска на вярващите, дошли спешно на помощ от близките села. Друг път отец Гликерий се връщал от община Радашени, обл. Сучава, и в местността Бороая бил хванат от жангармеристи. Отново бил освободен от християни от Брустури, които дошли навреме. Сред последните можем да споменем Василе В. Буздя, председател на тогавашния енорийски съвет, Георге В. Буздя, Николае Г. Буздя, Михайл П. Изнат, Георге П. Изнат, Василе Г. Буздя и много други. Когато групата вярващи пристигнала, отец Гликерий бил в двора на един дюкян, обкръжен с бодлива тел и охраняван от жангарми. Като съзрял надошлия народ, той пропълзъл под бодливата тел, ала един от жангармите стрелял по него с пистолет, без да го удучи. Собственикът на дюкяна, евреин, го нахокал, викайки: „Що не го гръмна, бе? Гликерий ще им стане архиерей!“

От това време насетне християните го съветвали да не ходи вече сам, но да го придружава група вярващи, за да се предотврати по този начин задържането му. Началникът на жангармерийския участък в Бороая съставил актове и пратил на съд всички, участвували в освобождаването на о. Гликерий. Процесът се състоял в гр. Яш с дебати всеки месец, като накрая задържаните били осъдени на по шест месеца затвор. Присъдата била изпълнена.

Едновременно с действията на жангармерията новостилните свещеници усилили дейността си да сеят омраза и да извършват подстрекателства сред своите паства против старостилците. Това те вършели чрез устна и писмена пропаганда,

като разпръсквали преднамерени клевети с цел да поддържат омразата и религиозната вражда и да подхвърлят на пренебрежение тези вярващи, мнозина от които били техни близки сродници или дори принадлежали към смесени семейства. Религиозната вражда, подклаждана против старостилната Румънска Православна Църква, не се разразила непреднамерено, нейната цел била да се подготвят отделни лица и дори църковни служители за участие, без упрек на съвестта, в гонението срещу старостилния клир и вярващи, за разрушаването на църкви, за превръщането на манастири в зандани, при което дори свещенослужители влизали в ролята на надзиратели, доносници, клеветници, забравяйки по този начин светоевангелските заповеди и собственото си положение на чеда Христови, а не на последователи на дявола и неговите слуги.

Извършените арести оставили всички църкви без свещеници – положението било същото, както при храма в Брустури. За да се предотврати съсипеването или опожаряването му, храмът бил пазен нощем от Петре В. Изнат, тогава трийсетгодишен. Тъй също всички верни в селото били нащрек, та в случай на нужда да се притекат на помощ.

Местният новостилен свещеник не се задоволил само с това, той желал на всяка цена храмът да бъде разрушен, независимо с какви средства. Той организувал с помощта на местната жангармерия и училищните директори Стурза от Брустури и Думитреску от Грош предрешена като жангарми банда, която прескочила черковната ограда през нощта и нанесла побой на Петре Изнат, охранителя на църквата. Спасила го намесата на друг вярващ, който забелязал нападението и започнал да удря камбаната за тревога. Когато се събрало множество люде, един от бандата стрелял с пистолет, за да могат да се оттеглят нападателите. Няколко дни по-късно общината била обградена ненадейно от огромни жангармерийски отряди, въоръжени с пушки и картечници; те блокирали всички пътища за достъп навън и навътре в местността. В девет часа сутринта жангармите нахлули

в местността и принудили жителите да отидат в жангармерийския участък, където били строго охранявани. На входната врата бил и поп Василе Лупеску. Било направено претърсване, при което им отнели молитвени книги джобен формат и други вещи, открити у тях. Подканили ги да се откажат от вярата си, ала християните останали твърди. Тогава командирите на жангармеристите натикали в една стая по десетина вярващи (мъже или жени), накарали ги да налягат с лице към пода и ги били с тояги до тогава, докато кръвта им не взела да пръска през дрехите им. За да се погаврят с тях, карали ги да играят, ала пребитите едвам се придвигали от болка, опирайки се по стените, гдето оставали кървави петна. Ония, които вече не могли да станат, били хващани от по двама жангармеристи за ръцете и краката и захвърлени навън, в двора на участъка. Тук им нанесли нов побой с ритници, при което не преставали да ги питат: — Още ли си старостилец?

Сред зверски пребитите били и родителите на сегашния игумен на манастира Слатиоара, архимандрит Тимотей.

Жангармите издирвали особено настойчиво Василе В. Буздя, председателя на енорийския съвет. Объркали го с негов съсед със сходно име, Василе Г. Буздя, който също бил жестоко пребит. Издигали го за косите, а когато рухвал под ударите им, пак го издигали, докато вече бил при последно издихание. Някакъв подофицер, който бил местен, от Тързия, като чул, че клетникът има десет деца, го съжалил и го отвел до портата, оставяйки го да си иде. Поради силното изтощение, от плагне, когато го освободили, той си стигнал вкъщи чак вечерта, подпирайки се о дувари и ограда.

Един млад момък, тогава още ерген, на име Костика Чербу, бил зверски пребит и от побоя му се отворили рани, от които той умрял скоро след като се оженил. Много от вярващите били жестоко пребити и изпратени на съд. Сред тях били и Георге В. Буздя, Петру Г. Буздя и много други.

Началникът на жангармерийския участък от община Брустури се казвал Стежар, а в община Драгушени живеел околийският

фелдфебел Думитру Онофраш, прочут с побойте си над старостилните православни християни. Последният нареждал на участъковия началник от Брустури да му изпрати за мъчение Василе В. Буздя, председателя на църковния съвет, а ако не го намирали, изпращан бил отново неговият съсед, Василе Г. Буздя, когото по-рано пребили наместо председателя. Василе Г. бил хром по рождение и веднъж се запътил към Драгушени през месец януари, като пътувал на кон и едвам преминал моста над река Молдова. Когато стигнал, показал на фелдфебела Онофраш разкъравените си от студа ръце, а оня му рекъл, че няма повече да го викат, ако зачита законите на гържавата. Христовият раб отговорил, че този закон не струва. Подофицерът, който в простотата си вярвал, че защитава справедлива кауза, още повече че така му било наредено отгоре, казал:

— Дядка, ако този закон не струва, нека да ослепея и да ме водят за ръка!

Дядо Буздя си тръгнал, отдавайки почит, като човек прост, на фелдфебела, ала в същото време бил убеден, че разплатата ще дойде както за гонителя, тъй и за преследвания. Повече не го викали в Драгушени, но той разправил и на други вярващи за разговора си с фелдфебела Онофраш, както това обикновено се случва сред егноселци. По-късно узнал, че Онофраш бил видян из Яш, воден за ръката от жена си, тъй като бил ослепял. Когато някой искал да му даде милостиня, той отказвал с думите:

— Не вземам, защото заслужено станах кьорав, понеже много мъчих старостилците и веднъж сам се проклех да окьоравея.

Дядо Буздя значи, не бил сбъркал. Този случай е потвърден и от много други лица, включително и от покойния енорийски свещеник на Брустури, отец Георге Буздя.

Гоненията в селото обаче продължили, понеже новостилната църква там останала без енориаши и свещеникът ѝ бил недоволен от това положение. Ето защо началникът на жангармерийския участък, заедно със секретаря на кметството проникнали в старостилния храм и конфискували църковните одежди и утвар, за да не може повече

да се извършват богослужения. Поп Лупеску използвал жандармите, за да залавя вярващи по домовете и улиците и да ги праща в селския храм, който пустее. Подобни събития, трудни за вярване, се случили и на други места.

По време на постите през цялата година, с изключение на Великия пост, който съвпада с новостилния, жандарми ходели от къща на къща и туряли месо в съдините с храна върху печката. Една година, на втория ден на новостилната Коледа, началникът на жандармерийския участък, съпровождан от войник на име Крестя, който носел кол в ръка, тръгнал из селото. Срещат грядо Буздя, отколешния страдалец на Брустури, който още не се бил изцелил от причинените му при побоищата в Драгушени рани. Войникът го ударил с кола, та му прекършил ръката от рамото. Цяла зима страдал клетият старец и едва през лятото се пооправил, ала ръката му останала крива и вече не можел да се прекръсти като читав човек. Угаснал грядо Буздя с още незараснали рани от гонението.

През 1936 г., на Ивановден – втория ден подир Богоявление, новостилният свещеник заедно с даскала и други селяни взели да събарят с брадви старостилната църква, в същото време наоколо стояли жандарми и пазели, да не се приближат верните. За да се подиграе, началникът на участъка взел от олтара една кадилница и я размахал няколко пъти, като рекъл:

— Жив да ме одерат и със слама да ме напълнят, ако не прекадя с кадилницата на Гликерий!

После даскалът грабнал кадилницата и като се престорил на отец Гликерий, подигравателно се пазел от страх да не го уловят жандармите. По-късно, през войната¹ началникът на участъка бил пленен от съветските войници в Яш и умрял от промушвания с щик в корема. Даскалът се разболял от нерви и се криел вкъщи, като не можел да погледне никого в очите.

В един неделен ден през зимата на 1936 г. старостилните вярващи били принудени да се крият в планинска урва до два часа

следобед, за да не ги отведат жандармите насила в новостилната църква. Собственият им храм бил разглобен и преместен в село Фрумушика, за да се ползува от него новостилният свещеник. Останалият след разрушаването на храма материал бил използван за построяване на нов жандармерийски участък в община Брустури.

Пак на това място поради религиозната враждебност, подклаждана непрестанно от свещеника на официалната Църква, се случили събития, които – разказани днес – може да се сторят някому като извършени от хора, изгубили ума си.

Ето какво научихме от грядо Георге П. Пастравану, сега осемдесетгодишен (1999 г. – б. пр.):

В годините 1932-1933 на брат му, Петре Пастравану от село Пояна, умряло детенце на година и два месеца. Тъй като семейството спазвало стария църковен календар, те не желали погребението да се извърши от новостилния свещеник. След като погребалното шествие излязло от двора на къщата на семейство Пастравану, явили се трима мъже, които попречили ковчегът да бъде отнесен на гробищата без новостилния свещеник. Виждайки, че тримата са настроени агресивно, хората поставили ковчег на земята и се върнали в дома на опечалените за поминална трапеза. Тримата отвън поискали да излезе бащата на детенцето, за да го погребат, ала той помислил, че го викат, за да го бият, и не излязъл. Минало време и като видели, че никой няма да се покаже, тримата – Василе Драганеску, Симион Драганеску и Еманоил Виковяну – погребали младенеца сами. Петре Пастравану ги дал под съд, считайки постъпката им за оскърбление на религиозните чувства на семейството спрямо мъртвите. Процесът бил спечелен от тъжителя, а извършителите следвало да бъдат осъдени на затвор от шест месеца до шест години. Независимо от всичко съдията силно настоял ищецът да им прости. С тази цел той три пъти го извеждал от залата и го увещавал да прояви християнска любов. Накрая Петре Пастравану им простил, при условие че ще подпишат пред лицето на съдията писмено заявление, по

силата на което се задължават да оставят на мира християните, желаещи да пазят стария календар.

Ето и друг случай, станал в същото село Пояна.

Всемирството на Василе И. Пастравану се поминало момченце на две години. Погребали го без новостилния свещеник, ала на другия ден го открили изровено и турено въз някакви греди в селската църква, тогава строяща се. Усъмнили се вярващите, а по-късно се и уверили, че осквернителят е осъденият вече за подобно деяние Еманоил Виковяну. Родителите не посмели да погребат детето отново, боейки се от жандармите и от настървените срещу тях граждански лица. Погребал детето втори път пак виновникът за кощунството, Еманоил Виковяну.

Трудно е да си представим, че подобни деяния, или по-скоро грехове, са били извършвани от хора, смятащи себе си за християни, ала още по-трудно е да повярваме, че това са били нормални човеци.

Такива са събитията, отразяващи гоненията в тази област срещу изповедниците на старостилната Румънска Православна Църква. Пламъкът на вярата обаче не могъл да бъде угасен, той продължавал да гори неизменно в сърцата и душите на православните християни, озарявайки пред тях пътя на истината и надеждата за възкресението на Църквата на Спасителя Исуса Христа, Който подложил на такива изпитания тяхната вяра и търпение.

Престъпленията в село Топорац, област Васлуй

Християните от селището Топорац, област Васлуй, помолели отец Гликерий да им освети място за издигането на храм, тъй като имали желание да запазят истинската православна вяра и да се сдобият с подобаващо място за богослужения – съвестта не им позволявала да се черкуват заедно с отстъпниците от вярата. Местните новостилни свещеници обаче били решени да сторят всичко по силите си, за да попречат на това благородно желание; поради това

отец Гликерий и съмишлениците му били непрекъснато преследвани и безпокоени в тази местност, при което имало опасност да бъдат арестувани.

В с. Топорац отец Гликерий се добрал следван по петите от жандармеристи, които не сполучили да го заловят. Влязъл в дома на един вярващ, а множество други християни заобиколили къщата и не пунали жандармите да я доближат. Началниците на жандармерийските участъци от местността били насъскани от новостилните свещеници да се намесят, за да предотвратят на всяка цена освещаването на мястото за храм. Като видели упоритата съпротива на вярващите, те телефонирали в селището на легионерите във Васлуй, за да поискат подкрепление, но им било наредено да оставят отец Гликерий на мира.

Така отец Гликерий осветил мястото за храм заедно с двама монаси, дошли от Атон, и освен тях със свещеник и учител-псалт от Бесарабия. Било пролетта на 1935 г., преди празника на светите апостоли. Свещеникът Михаил и псалтът Александру Антониу, гостите от Бесарабия, останали в Топорац. Отец Гликерий заминал за Балш, недалеч от Търгу Фрумос, придружаван от отец Арсений Атонец с другият атонски монах. Последните взели благословение да останат още време по тия места, понеже били родом оттам и искали да навестят сродниците си. Те обаче били заловени от жандармите, съсипани от побой и не след дълго умрели.

След освещаването на мястото, вярващите от село Топорац го оградиха и се заловили с градежа на храма. Като видели с какъв успех напредва строенето, новостилните свещеници си дали сметка, че отвори ли дверите си, една старостилна църква ще привлече много хора към църковен живот по стария календар. Те предусещали опасността, че ще останат без енорияши, тъй като последните не били убедени, че календарната реформа е направена в интерес на вярата и вярващия народ. Настоячиво се опитвали да бъде забранено строителството на тоя храм, ходили за помощ и при жандармерията. В крайна сметка се

¹ Става дума за Втората световна война. — б. пр.

намесили жандармерийски отряди, които отправили към вярващите заплахи, опитали се да влязат силом, ала виждайки, че те не се поддават, се отдръпнали настрана и стреляли по струпания народ. На място били убити трима мъже и една жена, други били ранени тежко. За тези престъпления, извършени „в името на православието“, никой не бил привлечен под отговорност – нито подбудителите, нито екзекуторите. Нито тези престъпления, нито последвалите ги гонения не докарали повече енорияши в храмовете на свещениците, обичащи повече враждата, отколкото мира.

Религиозното гонение, примесено с омраза, мъст и насилие, доказало, че официалната православна Църква в Румъния представлява най-вече политическа сила, разполагаща с държавна власт и забравила, че и Исус Христос, и апостолите никого не привличали към кръщение чрез всяване на ужас или чрез убийства. В Евангелието няма нито една дума, която да оправдава престъплението, гонението и насилието, ала евангелското божествено слово било потъпкано от ония, които се възползвали от политическото си положение в страната и наложили беззаконието като закон – подход типичен за религиозния тоталитаризъм; ала чрез това се изпълнили Господните думи: *Настъпва дори време, когато всякой, който ви убие, ще мисли, че принася Богу служба* (Иоан 16:2).

Осведомен за убийствата в Топорац, отец Гликерий, заедно с вярващите от Радашени и околностите му, с хоругви, икони и кръстове предприели литийно шествие в пълно мълчание в знак на протест пред префектурата на тогавашната област Бая във Фалтичени. Макар протопопът на Фалтичени да се намесил с цел да се забрани подобна манифестация, префектът я позволил, считайки, че хората имат право да излязат и да покажат негодуванието си по повод на извършените престъпления.

Кръвопролитията в манастира Кукова

Жестокостта на кръвопролитие в манастира Кукова, област Бакъу, в което

участвували значителни жандармерийски сили, банди от цивилни лица и новостилни свещеници, ни показва ясно степенята на отчаяние, до която стигнали ръководителите на новостилната румънска Църква пред бързото реорганизиране на старостилното движение и пред опасността официалната Църква да бъде напусната от по-голямата част от православно населението. Нека направим кратък обзор на създаването на старостилните православни християни в Кукова, от който се нуждаем, за да продължим да водят християнски живот, съгласно собствената си вяра и убеждения. Немалко години били изминали от промяната на календара, но те били решени да не приемат новия стил. Духовно за тях се грижел йеромонах Йоаникий (Дугеску), но без църква животът им бил доста тежък. Богослуженията се извършвали по домовете на вярващи, но условията не били достатъчни за пълнотата на молитвата и на оня душевен мир, който човек усеща в Божия дом. Намерили подходящо място, уединено и спокойно, край една гора западно от село Кукова, община Валеа Сяка. Земята принадлежала на християните Василе Тъцу, Енаке Филоте и Николае Греча, които дали мястото за построяването на мъжки манастир.

Сдобили се с нужните разрешения за строежа на църква и килии и подир няколко години всичко било завършено. Виждайки обаче неблагоприятното положение, което пораждали нестихващите заплахи на враговете им, вярващите оградили цялото място с висок и устойчив зид, за евентуална защита. За кратко време нараснала числеността на християните, които идвали от околните места в манастира нощем, по тайни пътеки, през гората и през хълмовете. Тук те намидали слова на утеха, мир и надежда.

И понеже успехът неизменно поражда завист, този път у местните новостилни свещеници се разгоряла не само завистта, но и жаждата да разрушат манастира и да хвърлят монасите в затвора. И тъй, на Великден през 1935 г. поп Трайстару официално заявил пред всички в църква, че

ще съсипе старостилния манастир. Тази заплаха била донесена от някои, които я чули, до вярващите в Кукова, които организирали нощна охрана на манастира.

На 23 април 1935 г. (6 май, н. ст.) сутринта пристигнали жандармеристи от Валеа Сяка и Саскут, заедно с двама новостилни свещеници и множество цивилни лица от местността в подкрепа. Барикадираните в манастира вярващи били подканени да отворят портите. След като се убедили, че не са достатъчно, за да се справят с положението, жандармите подирили помощ от по-висшия ешалон и около плагне пристигнали още около 200 жандармеристи от легионерите във Фокшани, придружени от прокурор. Отново започнали подканите да се предадат и предупредителните изстрели. За да проникнат вътре в манастира, общинският кмет Иоан Тъцу докарал два вола и верига, с помощта на които изкъртили пролом в зида на оградата. Жандармите нахлули вътре, ала християните им се опрели. Тогава жандармите стреляли по тълпата и убили един човек – Иоан Ханга от Кукова. Монахът Евтимий (Иоан), родом от село Балш, област Яш, бил ранен, мъчен, ръгали го в устата с тояга и го хвърлили в яма в манастирския двор, където предал Богу дух. Дори само този пример стига, за да покаже варварщината на това кръвопролитие. Освен тези жертви, убити били още петима християни, а двайсет и осмина били ранени тежко. Арестуваните откарали в седалището на легионерите във Фокшани, където ги съсипали от бой и, след като за пореден път отказали да преминат към новостилнието, ги осъдили на шест месеца затвор.

Църквата и олтарът в нея били съборени и разрушени, а тухлите били пренесени у поп Трайстару, който взел активно участие в извършените престъпления. В тогавашните вестници намираме свидетелства за негодуванието, което се разгоряло в обществените среди по повод на станалото кръвопролитие. Тъй например вестник *Dreptatea Putnei* (в. Правда, [на община] Путна) поместил следната статия:

„На 22 декември [н. ст.] нашият виден другар, депутат от Четатеа Алба, г-н Те-

одор Якобеску, вследствие ходатайствата на господин Никушор Граур, отправи към господата министри на вътрешните работи и на правосъдието следното запитване: ‘Имам честта да внеса интерпелация до господа министрите на вътрешните работи и на правосъдието. От изложеното в посланието на президента на Съвета извличам извода, че по време на двугодишното управление надлъж и нашир из страната ни се е разляло благоденствие, благодарение на което правителството се е консолидирало. Господин министърът на вътрешните работи набляга, в посоченото изложение, върху огромната грижа, която той е положил за запазването на реда и това, че най-вече неговите способности са се разкрили при предотвратяването на безредици. В областта Путна, през целия период 1934-1935, се развърна истински терор срещу старостилните християни. Административният терор, след опустошаването на църквите в Ракоаса и Ангелец, достигна връхна точка в кръвопролитие при Кукова, където бяха извършени несравними зверства и ужаси. Старостилните християни от областите Путна, Бакъу и Текуч решили да изградят свой манастир в община Кукова, обл. Путна [днес област Бакъу]. Те поускали и получили позволение за строеж както от Министерството на вътрешните работи, тъй и от кметството в Кукова. Впоследствие, след като изпълнили всички законови изисквания, християните се сдобили с терен чрез автентичен акт, изготвен в съдилището на Саскут; след това те построили манастир с няколко килии, като оградили със зид всичките постройки. Тогава почнали всевъзможни административни извъртания, денем и нощем жандармеристите се опитвали да проникнат в двора на манастира под различни претексти, като сипели обиди, заплахи и удари.

Вярващите се оплакали в Министерството на вътрешните работи, откъдето дали заповед от 4 май 1935 г. на жандармерията от областта да не се меси повече в религиозни дела и да се предостави на християните свобода да изповядват своята вяра. При все това, на 27 май с. г., три

седмици след издаването на гореказаната заповед, административните органи и множество жангармеристи заели позиции край Кукова, решени да проникнат със сила в двора на манастира.

Християните отвътре се отбранявали, като залостили портите и обявили, че няма да допуснат жангармеристите вътре. Наченала се атака, която скоро се превърнала в истинско кръвопролитие. Стреляли от стотици пушки, хвърляли камъни, нанасяли побой с тоязи: употребили лопати, брадви и сопи, за да принудят залостилите се да отворят портите. Християните не отвърнали на тези удари и с най-малкия акт на насилуе, но издигнали икона на Пресвета Богородица, като викали: *убийте ни, гледаме смъртта с отворени очи!*

Нападението продължило целия ден и завършило съдбоносно с проникването на жангармеристите в двора на манастира, след което били убити петима души, а други двайсет и осмина били ранени, много от тях останали сакасти за цял живот. Било разрушено всичко – църквата, килиите, оградата, били съсипани иконите, свещените книги, богослужбните утвари и одежди.

Днес на мястото, където е бил този манастир, заедно с килиите и зида няма нищо. Всичко е изравнено със земята. След приключването на кръвопролитие започнало гонението срещу християните, които успели да се избавят от първото и били преследвани из горите два месеца, а онези от тях, които били заловени, начело с ранените, били бити, малтретирани, обръснати до гола глава, отрязали на мъжете брадите. Сетне ги закарвали в прокуратурата на Путна. Около четирийсетима от тях задържали четири-пет месеца, при това ги затворили заедно с углавни престъпници и всекидневно ги мъчели, за да ги принудят да се отрекат от вярата си. Понастоящем те се обвиняват от прокуратурата на Путна в масов бунт. Такива са фактите.

Така, не само че никой не е бил наказан за извършените престъпления, не само че никой не е бил подведен под отговорност за варварщината, низостите и сторените злини, не само че на никого не е била поискана

сметка за пролятата кръв, но християните и подир това е трябвало да страдат, бидейки подложени на арести и затвор месеци наред, а днес – изправени на съд.

Питаме: знаят ли господа министрите на вътрешните работи и на правосъдието за кръвопролитие край Кукова? Знаят ли, че там административните органи са убили петима души, а други двайсет и осмина са ранени тежко? Кои са инициаторите на извършените престъпления? Кои са зачинателите на тази варварска жестокост? Кой е отговорен за пролятата кръв? Какви мерки предприеха господа министрите на вътрешните работи и правосъдието против извършителите на това кръвопролитие? Кой от последните е бил гаден под съд?

Край Кукова бе извършено кръвопролитие в пълния смисъл на думата, бяха убити хора, които не са поускали дори да се защитят, но поради липса на добра воля у властимащите, убийците са защитени с имунитет, докато религиозните убеждения се заплащат с кръв.“

Кръвопролитие край Кукова не прекъснало нишката от престъпления против старостилната Румънска Православна Църква, нейния клир и вярващи. Причината навярно е в това, че злите сили, променили църковния календар, не били водени от Светия Дух и не можели да спрат, след като видели доблестната съпротива на християните, обичащи истинската вяра.

Превод от румънски език на Constantin Vujor, 65 de ani de persecuție a Bisericii Ortodoxe Române de Stil Vechi. Octombrie 1924 — Decembrie 1989.

(Следва.)

ТѢ ЕСТЬ БГЪ ТВОРАЙ ЧДЕСА (Пс. 76:15)

Спасението на моряка Николай Димитров – едно съвременно чудо на св. Николай Мирликийски

„БЪРЪ НЕДОВМѢНІА СМЪЩАЕТЪ МН ОУМЪ: КАКЪ ДОСТОЙНО ЕСТЬ ПѢТІ ЧДЕСА ТВОА, БЛЖЕННЕ НІКОЛАЕ; НИКТОБЖЕ ВО МОЖЕТЪ А НІСЧЕСТІ, АЩЕ БИ НІ МНОГІ АЗЫКИ НМѢЛЪ, НІ ГЛАГОЛТИ ВОСХОТѢЛЪ; НО МЫ ДІВНЪ БГЪ ВЪ ТЕМѢ ПРОСЛАВЛЯЮЩЕМЪА ДЕРЗАЕМЪ ВОСПѢВАТИ: АЛЛИЛУІА!“

Акатист към св. Николай, кондак 4

На 30 април 2008 г. група християни от Българската Старостилна Православна Църква се отправя на поклонническо пътуване към граф Бари, Италия, където се пазят мощите на св. Николай Мирликийски. С тях беше и един човек, който имаше особена причина да се поклони и да благодари на Чудотвореца – морякът Николай Димитров, единственият оцелял от трагичното крушение на кораба „Ванеса“ на 3 януари същата година в Азовско море. Неговата история е едно съвременно чудо – пример за всемогъщото застъпничество на великия Божий угодник, бърз помощник в беда и верен защитник на всички, които го призовават. Това е история на любовта – Божията любов към нас и любовта ни един към друг, която трябва да е нейно отображение. Любовта, която възкресява и спасява.

Четиридесет и петгодишният Николай Димитров е завършил Средно специално военное училище по морски и океански риболов и Института по международен туризъм в Бургас. От двадесет и пет години плава на различни кораби под наш и под чужд флаг. На българския кораб „Ванеса“ той е вахтен механик. На 2 януари 2008 г. натовареният с метал кораб напуска украинското пристанище Бердянск и се отправя към Бургас.

Прогнозата е за влошаване на времето, но това, което се случва, надминава всички очаквания. Към 21,30 часа вечерта, когато корабът е само на час от завета и безопасността на Керченския пролив, се разразява страшна буря. Температурата пада ниско под нулата, вълнението е 10 бала, вятърът – със скорост 25-30 м/сек. В плиткото Азовско море цормът е особено опасен, там за кратко време се завихрят високи и силни вълни. Една такава вълна в 23,30 ч. откъсва левия фалшборд (30-тонен лист метал с дължина 60 м), все едно че къса лист хартия. Бурното вълнение отнася отдушните тръби на втория и третия баластен танк и в тях нахлува вода.

Близо два часа моряците я изпомпват, но не могат да преодолеят напора ѝ и корабът започва опасно да се накланя. Към 1,30 ч през нощта капитанът Мирослав Димитров дава заповед за евакуация. На борда са десет български матроси и един украински лоцман. Изваден е спасителният плот, но за да отплава той с хора в бушуващото море, нужно е корабът със специална маневра да го заслони от прииждащите вълни. Няколко души трябва да останат на борда, за да я извършат, рискувайки собственото си оцеляване. Капитанът има право да ги посочи, а на кораба заповедите му винаги се изпълняват безпрекословно. Но той се обръща към всеки от тримата най-старши след него с въпроса: „Оставах ли?“ И тримата без колебание отговарят утвърдително – сякото съзнание, че това най-вероятно ще им струва живота. Всичко това очевидно е Божий промисъл, за да се види личната готовност на тия хора, готови не по заповед, а по своя воля да се жертвуват за другите – да проявят на дело оная висша добродетел,

за която Спасителят казва: *Няма по-голяма любов от тая да положиш душата си за своите приятели.* Вярваме, че милостивият Господ ще им зачете тази саможертва.

След успешното извършване на маневрата спасителният плот отплава със седем души на него. На връхлитания от мощни вълни мостик са останали четиримата, осигурили евакуацията – капитанът, помощник-капитанът Петко Мочев, главният механик Георги Желев и Николай. Той не смогва дори да закопчае неопреновия си костюм – огромна вълна го помита и го изхвърля зад борда. Последното, което успява да види, е капитанът, хванал се с едната ръка за леерите¹, а с другата държа чантите с документацията на кораба. Часът е два и петнайсет през нощта.

Вълната върти безпомощния човек в черната си паст – няма горе и долу, няма луна, няма звезди, всичко е тъмнина. Температурата на въздуха е минус 15 градуса, на водата 1-2. При такъв студ човек бързо се превръща в ледена статуя. Стихията бучи – 4-5-метрови вълни го връхлитат отвсякъде, искат да го погълнат, да го смажат. Но Николай не е сам. В джобчето на гащеризона му е малка икона на св. Николай Чудотворец, която се предава от ръка на ръка в семейството му повече от век. Дадена му е от неговия дядо Николай със заръката винаги да я носи със себе си на море. При напускането на кораба капитанът нарежда всеки да вземе със себе си най-ценното, най-необходимото – мобилни телефони, документи, пари. Николай взема единствено иконата.

Когато изплува, той вижда само върха на мачтата – корабът е потънал за броени секунди, след като той го е напуснал. Маха, вика, но никой не му отвърща, само вятърът реве. Но чудото започва. „В момента, в който вълната ме грабна, някакво невероятно спокойствие ме обзе – никаква паника, никаква страх. На земята много пъти съм се притеснявал повече, отколкото тогава, в зиналото да ме погълне море. Сякаш някой ми беше казал: „Спокойно, ти си спасен. Само трябва да изчакаш“, разказва Николай.

Морякът Николай Димитров

И добавя: „Човек трябва да го преживее, за да разбере какво нещо е вярата, подкрепата свише! Просто усещах, че някой ме крепи. Не ме подpira, а ме крепи. Дава ми сили и живот“.

Внезапно нещо го блъсва в гърба – това е спасителният пояс със светлини, който е висял вързан на борда на мостика. Морякът го хваща и самотното му плуване започва. Посока няма – от едната страна до брега са 40 км, от другата също толкова. Студът е страшен – струйките вода, които обливат лицето му, мигом замръзват и трябва да чупи ледените висулки пред очите си, за да вижда. Всеки миг вълни като гбуетажни-триетажни здания стоварват отгоре му десетки тонове разярена вода. „Човек усеща колко е слаб и немошен, как нищо не представлява пред тая сила. Кои каквото ще да говори – колко сме силни, колко сме напреднали... Само вярата е, която те крепи в такъв момент“.

И любовта. Нейната сила Николай ще почувствува много скоро.

Към 4,30 ч един кораб го забелязва и се опитва да го вземе на борда. Бурното вълнение обаче на два пъти проваля маневрата. На третия път вълната запраца моряка точно под корабното витло. Светлинките на пояса му угасват, от кораба съвсем логично решават, че витлото го е нарязало. И си тръгват. Николай обаче по чудо е невредим – отново сам в черната раззината паст, той безпомощно наблюдава отдалечаването на надеждата. Това е първият и единствен

миг, когато отчаянието пронизва сърцето му. Шансът за спасение е пропагнал и той мислено се сбогува с най-скъпите си хора – съпругата Венета и синът Валентин.

В този момент Венета ще се събуди в дома им в Бургас от смъртна тревога, която стиска като менгеме сърцето ѝ. Първата ѝ мисъл е за детето – отива в стаята му и вижда, че всичко е наред. След това звъни на мъжа си, но мобилният му телефон не отговаря. На сутринта, която едва е дочакала, телефонът звъни и приятел на Николай ѝ съобщава за потъването на „Ванеса“. Съветва я веднага да отиде в офиса на компанията за повече информация. Венета обаче е дълбоко вярващ човек и първо отива в църквата – да коленичи пред Бога. Това са мигове, в които цялото ти съществуване става молитва. Пали свещ и записва молебен не само за мъжа си, а и за всички негови спътници на борда. По-късно ще сподели, че след това страшната болка, която раздирала душата ѝ, олекнала. А самотният плувец ще усети, физически ще усети могъщия зов на любовта, който го тегли напред...

И точно когато ужасът е най-плътен (“внидоша воды до души моея”), възникването на Николай започва да звучи една песен, чута някога на руските кораби. Изпълнява я известната руска попгрупа ЛЮБЭ, чиято музика смесва елементи на рока, руския шансон, авторската песен и военно-патриотични напеви. Песента е силна и много истинска – трудно е да се преразкаже, тя трябва да се чуе. В нея се казва: говорят, че ние, моряците, от нищо не се боим, че за нас не е страшен и деветият вал. Но когато настъпят съдбоносни минути и вълните черни стигнат до небето, и ние, като всички хора в Русия, повтаряме: „Помилуй, Господи, нас грешните и ни спаси!“ С тази песен-молитва дивното спокойствие отново се връща в душата на корабкрушенеца. „През цялото време все едно че някой ми говореше: „Спокойно, не се притеснявай – ето, песента звучи, просто трябва да изчакаш, да се развидели. За теб нещата са решени...“

Песента звучи, докато в 12,30 часа на следващия ден, 3 януари, Николай не забелязва кораб на хоризонта. Започва да вика и да маха с ръце, и в един момент корабът

бавно възвива към него. Това е руският влекач „Меркурий“, кръстосващ морето в търсене на оцелели. Хвърлят въжета и спасителни пояси и на втория път успяват да го изтеглят.

Николай Димитров в болницата

Събличат го, затоплят го, дават му да пие. Студът е страшен – пръстите на един от извадилите го моряци измръзват до необходимост от ампутация, корабът е почти целият обледенен. Но прекараният на 10 часа в борба със стихията човек е съвсем адекватен и няма никакви измръзвания. „Температурата на водата беше 6 градуса, а на въздуха – минус 18! Това си е направо полярен студ. Но Николай говореше съвсем нормално. Дори слезе сам от кораба и се качи без помощ в линейката, която го откара в болницата“, свидетелствува пред в. „24 часа“ капитанът на „Меркурий“ Владимир Илич Логвин.

Самият Николай си спомня как даже предложил само час след спасяването да пробяга някакво разстояние, за да увери лекарите, че е здрав. В линейката сестрата на два пъти му мерила кръвното налягане и не вярвала на очите си – 130 на 80. Даже взели да се съмняват, че той е оцелелият – очаквали полумъртъв човек. В болницата в град Темплок двама професори го прегледали и се чудели какво да напишат в епикриза му. Очаквали пневмония, най-малкото бронхит, а той нямал дори хрема!

Същият влекач прибира от морето и две мъртви тела – на помощник капитана и на главния механик. И те, както всички, са в неопренови костюми, които в първите 3-4 часа не пропускат вода, но въобще не спират студа. Капитанът Мирослав Димитров е намерен по-късно съвсем гол, само с гривна на ръката. Това се обяснява с факта, че страшният студ предизвиква чувство на вътрешно изгаряне и човек почва инстинктивно да смъква дрехите си. Няколко часа след спасяването на Николай морето замръзва и мъртвите тела на другите негови колеги остават под леда. Те ще изплуват чак след седемдесет гена, на 12 март.

¹ Паранет от въжета, метални тръби и др. покрай борда, около локове на кораб – б. р.

Мястото, където потъва „Ванеса“, тамошните рибари наричат Свърталището на Седемте вятъра. То се намира на границата между Азовско море и Керченския пролив, и не един кораб е изпитвал трудности там. Местните хора твърдят, че когато Седемте вятъра се разфучат, над морето се извисява огромна фигура на сатаната. През ноември 2007 г. там потъват четири кораба, други няколко едва се отърват от гибел с тежки аварии. По време на тогавашната буря руски матрос заснема с мобилен телефон очертанията на зловеца фигура в небето. Украинската телевизия „Новий канал“ излъчва този заснет от него клип. Руснакът дава кадрите и на българския си колега Агриян Христов от Бургас. Брат му Иван споделя пред в. „Експрес“: „Когато гледах клипчето, ми се доповръща и ми стана много неприятно. Вижда се всичко – истински дявол с нос, очи, черен. Показвах го на компютърни специалисти, за да разберем дали не е монтаж, но ми казаха, че не е“.

Иван Христов, който също е моряк, бил включен в екипажа на „Ванеса“ за фаталния рейс. Броени дни преди отплаването обаче той се разболява и брат му Агриян го замества. Така сатанинското изображение попада на борда. Николай също го е виждал и дори при спомена за това кожата му настръхва. Той обаче е държал до сърцето си светия лик на Мирликийския Чудотворец – иконичката, която за негово удивление изобщо не е пострадала от водата. Тя е рисувана с маслени бои и покрита с поизтрит от времето обков. Съвсем обикновена наглед, тая икона има чудна история, в която важни исторически събития и човешки съдби се сплитат като в съвременен живот.

Иконата на св. Николай идва у нас през една бурна нощ на 1919 г. с руския царски офицер Николай Валентинович Станиславски. Подарена му е от неговия кръстник и той

не се разделя с нея от дете. Както мнозина груги, Станиславски и съпругата му Елена Антоновна бягат от родината си след большевишкия преврат. Тежкото и опасно пътуване с гемия през Черно море се оказва фатално за очакваната им рожба – Елена помята и повече не може да има деца. Дватамата се установяват в Бургас и през 1943 г. осиновяват майката на Николай – тогава още малко детенце, спасявайки живота ѝ.

Това става при особено драматични обстоятелства. Истинският дяво на моряка е партизанин в отряд „Народен юмрук“, а баба му – ятачка. При една акция отрядът е разбит и в издирване на пръсналите се партизани жангармеристи нахлуват в дома им. И понеже нито боят, нито заплахите помагат, капитанът разстрелва пред очите на нещастната жена две от седемте ѝ деца – най-малкото и най-голямото, заплашвайки да ги избие всичките в същия ред. Следващата е майката на Николай. Тук обаче се намесва руският емигрант, който подкупва офицера с пари и успява да вземе едва проходилото момиченце и да го осинови.

Николай е кръстен на руския си дяво и отгледан от него и жена му. До 9-годишната му възраст в дома им се говори само на руски език, благодарение на което той го владее отлично. Освен езика и досега с голямата руска литература, там момчето вдъхва аромата на оново поколение вярващи благородни хора, което червената чума трябваше да изличи. Сред най-близките приятели на дяво му е Петя (Пьотър) Дяконов, свещеникът на полка. Те се събират винаги по празници и малкият Николай е с тях. „Това бяха хора със съвсем друго излъчване – спомня си сега. – Много възвишени, великодушни и същевременно с един вътрешен заряд, който ги държеше една педя над земята при всички обстоятелства. Хора на мъжката дума, хора на честта, които продължаваха

Иконичката на св. Николай, съпътствала моряка в бурята

да живеят с идеала – Бог, Цар, Отечество.“ Момчето небедно вижда дяво си да се моли пред иконичката на св. Николай. Когато му я завежда, Николай Валентинович е на смъртно легло. „Тя много ми е помагала – казва му, – носи я винаги с теб...“

Спасеният по чудо моряк беше сред нас и ние се удостоихме да целунем светия образ на Чудотвореца, превел го спасително през бурното море. Всички нас ни интересуваше дали той е вярвал в Бога, дали се е молил. С присъщата си младенческа простота Николай призна, че дотогава имал само някаква смътна вяра: „Венета вярва безпределно, докато аз не бях такъв. Някак по детски все исках Господ да ми се покаже, да ми даде знак. Все ми се струваше, че Бог помага на другите, но не и на мен. Не съм искал много – ей толкова да ми се покаже, да ми даде упование, вярта...“ Сега осъзнава, че е кощунствал. „Колко глупав съм бил! Той ме е чакал и търпял, за да ми даде най-голямата награда!“

Всеки човек иска да надникне в тайните на чудото, затова и самият Николай пита: „Защо точно на мен?“ Не ни е дадено да знаем, но в цялата история на бургаския моряк има нещо, което постоянно се натрапва – безумието на едни хора, които непрекъснато вършат нещо от любов. От любов руският му дяво напуска дом и родина, поемайки по неизвестния път на емигранцията. От любов спасява и осиновява едно осъдено на смърт чуждо дете; с любов отглежда Николай, с любов му завежда иконичката. Пропити с любов са дори младежките лугорци на Николай. (Работел с приятелите си като ученик, един продавал банички, друг мляко. Веднъж се развеселили, леко си пийнали и решили да направят нещо добро за хората – тръгнали по къщите, звъняли напосоки и подарили за една сутрин петдесет млека и петдесет банички.) От любов

към Венета Николай тръгва да я търси на другия край на България, за да я вземе за жена. От любов към баща си оставя за цели четири години любимото море, за да гледа животните му след като умира. А Венета от любов тихо го следва в неговото безумие – в това обречено начинание. С любов тя го изпраца на последното плаване и той с любов ѝ обещава, че непременно ще се върне. Когато бурята го изхвърля в морето, вече е спокоен – направил е всичко от себе си, за да помогне на другите. От любов Венета не може да се зарадва истински, когато разбира за оцеляването му, защото другите страдат; от любов и синът им не разпозна майка си, когато разбира, че корабът е потънал. От любов съвсем непознати хора палят свещи за бедстващите моряци, молят се дори деца...

По невидим начин Господ, Който Сам е любов, беше сплел тези връзки на любовта между живи и отдавна починали в оная сила, която побеждава стихиите и изтръгва от дяволската злоба. Чудо е избавлението на бургаския моряк, но дивно е и това, че Господ ни дава да откряем с ръка завесата на чудото. За да се уверим, че когато сме преминавали в ужас и страх по дъното на житейското море, всъщност нашите небесни застъпници са ни държали за ръка. С любов.

Светителю отче Николае,
моли Бога за нас!

Из живота на Българската Старостилна Православна Църква

Архиерейски служения и проповеди

ПРАЗНИЦИТЕ ОБРЕЗАНИЕ ГОСПОДНЕ и паметта на св. Василий Велики, които се отбелязват в един и същи ден, бяха почетени със св. Литургия, отслужена по архиерейски чин. На предстоятеля на Българската Старостилна Православна Църква съслужиха свещениците о. Валентин Тодоров и о. Иоан Дочев. Към тях се присъедини и архим. Акакий, игумен на манастира „Св. Григорий Палама“, Етна, Калифорния, който тази година гостуваше на Триадицкия епископ Фотий. В словото си владиката приведе няколко цитата от творенията на св. Василий Велики, които се отнасят с особена сила за нашите времена. „Боя се, казва св. Василий Велики, че в нашето време мнозина, без да са се облекли в Христа и в милосърдие, в смиреномъдрие, в търпение, се оказват самозвани търсачи на власт, тичащи подир външния блясък, без да помислят за бъдещия съд.“ Колко трудно е да се намери православен архиерей, който да бъде отец на своите чедра! „Моля Ви да се държите един за друг в онова, което правите и ще правите. Вас, на които е поверена грижата за душите, да поддържате всекиго, да стопляте всички като обични дечица, а народът да пази подобаваща на вас, отците, чест и уважение, за да се съхранява в църковното благообразие вашата сила и твърдост в Христа, а пък името Божие да се прославя, да се умножава и нараства благомото на любовта.“

Из писмо до лекаря Евстатий: „Нужно е, макар понякога да е болезнено, да се отделиме от еретиците в името на истината. На вас, лекарите, не ви се иска да горите болния или да му причинявате някакви други страдания, но вие се скланяте към това поради наложената от болестта нужда. И мореплавателите не желаят да изхвърлят

товара си, но за да избегнат корабкрушението, понасят изхвърлянето на товара, предпочитайки живота в нищета пред смъртта. Тъй и ти мисли, че за нас също е болезнено и ние с много страдание понасяме раздялата на отделните се от нас..., ала въпреки това я понасяме, защото за обичащите истината нищо не е по-желано от Бога и надеждата на Него.“

„Някои са намислили да използват защитата уж на Православието като оръжие за война едни срещу други. Прикривайки своята лична вражда, те се преструват, че враждуват в името на благочестието.“

„Ето я една от най-големите беди в живота на Православната Църква днес – каза епископ Фотий. – Мнозина спорят, враждуват... Всъщност те целят власт, чест, имат низки, греховни цели, кощунствено обвити с одеждата на благообразната уж и ревностна борба за истината.“ Накрая архиерейт призова: „да отворим умовете си, съвестите си, сърцата си, та да започнем да поемаме с тях искри светлина, духовна храна, животворящо Божие благодатно слово. За да можем и ние да дадем според силите си плод на покаяние, за да можем и ние да почувстваме благоуханието на св. Православие, да го обикнем и да живеем в неговия дух и истина, та да се облечем в милостта Христова и в този живот, и в оня трепетен миг, когато застанем пред Страшния Христов съд.“

ПРАЗНИКЪТ НА СВЕТАИНИТЕ БОГОЯВЛЕНИЕ изпълни катедралния храм „Успение Богородично“ в столичния кв. „Бъкстон“ с богомолци от цялата страна. Всенощното бдение, светата Литургия и Великия водог-

свет бяха отслужени от Триадицкия епископ Фотий в съслужение с йеромонах Серафим и свещениците Лазар Спасов, Валентин Тодоров и Иоан Дочев, при участието на дяконите Тодор Енчев и Николай Петров. „Наистина велика и свята е тайната на днешния празник, каза в проповедта си владиката. И ето, пред нас се разкрива единственото събитие в човешката история, когато Бог и човек се съревновават в смирение. Трепетно, страшно е за творението да положи ръка върху главата на Твореца. Трепетно и страшно е човек, който е прах и пепел, да положи десницата си върху Твореца, за Когото херувимите са подножие на нозете Му. И въпреки всичко Богочовекът смирено скланя глава пред Кръстителя.“

Кръщението, което получаваме ние в Едната Света, Вселенска, Съборна и Апостолска Православна Христова Църква отмива греха от нас. В кръщението умира робът на греха, умира старият човек и от кръщелния купел подир светото тайнство Миропомазване, се ражда новият човек, раждат се чедата Христови. Ние с вас сякаш сме привикнали с тия гуми, подчерта предстоятелят на Българската Старостилна Православна Църква. Но дали в нашия ум има разбиране и в нашето сърце усещане, че всичко това са не просто възвишени гуми, не са образни изрази, а че в тия слова е участта на всеки един от нас? И ако не ги приемем като гуми за вечен живот, ако те не станат живо за нас самите начало на нов живот, ако не полагаме съзнателно, свободно усилие да станем нови люде, да усвоим тази благодат, която Христос Господ ни дарява в Кръщението, Миропомазването и в другите свети Тайнства, то ние ще си отидем жадни от извора на жива вода. Навярно ни е добре и хубаво да слушаме тия гуми. Ала дойде ли до гела, дойде ли до това да погребем стария човек, дойде ли до това да се родим като нови люде, да усвоим, сиреч, гаром дадената ни благодат, да я направим лично наше достояние и тя да стане дух, душа, ум и сърце за нас – ако не сторим това, ние просто не ще бъдем християни. Ще идваме в храма отново и отново, може би усърдно, дори ще постим, ще се молим, ще се причастяваме със светите Христови Тайни – и отново

ще бъдем същите слушатели или читатели на словата за вечен живот, но не и техни изпълнители. О, ние не подозираме колко себелюбиви, колко сластолюбиви, колко горделиви, колко егоистични сме! В името на вечния живот и в името на любовта към Христа ние не вършим нищо или почти нищо. Не позорим ли с това самото звание „православни християни“?

... Св. Василий Велики казва, че за да започнеш нов живот, трябва да скъсаш със стария. Ето тук ние с вас се проваляме. Ние някак си желаем да бъдем християни, но без да скъсаме със стария човек, без да понесем болката от това късане. Кърлежът на греха е дълбоко впит в нашата природа и трябва да се разреже надълбоко, за да бъде изваден. От това рязане ние се плашим. Малко да накръпим себелюбието ти, егоизма ти – о, такъв samozащитен фонтан от раздразнение, гняв, обидни гуми, нападателност бликва от сърцето ти! Имаш ли решимостта да понесеш рогилната болка на смиреното, да се изправиш срещу самотта, егоизма си, срещу греховните си навици, срещу начина си на живот – полузически, полухристиянски, топлохладен? Ако нямаш, ако нямаме тази решимост, ние наистина позорим името християни, мамим себе си и другите.

И тъй, когато черпим и пием от светата богоявленска вода, нека си спомним за тази решимост, нека отново и отново да полагаме добро начало на борба със стария според предишното живееене човек, за да се облечем в новия, създаден по Бога в правда и святост на истината“, завърши епископ Фотий.

НА 26 ЯНУАРИ т.г. се навършиха 15 години от кончината на приснопаметния архим. Серафим (Алексиев). В неделя, 27 януари, Триадицкият епископ Фотий отслужи панихида за него в Княжевския девически манастир „Покров Богородичен“. Съслужиха йеромонасите Ефрем, Теофан и Серафим, както и свещениците Стефан Гецов, Иван Мостовенков, Валентин Тодоров, Димитър Бабулков, Иоан Дочев, при участието на дяконите Николай Петров и Христо Табутов. Произнесената от владика Фотий

проповед публикуваме отделно в рубриката „Църковен амвон“, с. 16.

С АРХИЕРЕЙСКА СВ. ЛИТУРГИЯ в катедралния храм бе почетен великият Господски празник Сретение Господне. „За всяко човешко съществуване най-важната, най-чудната, единствената небесна среща на земята е срещата с Бога, каза в проповедта си Триадицкият епископ Фотий. Ала тъжно е, когато подир такава среща последва раздяла. Ние се срещаме с Христа по неизразимо чуден начин, когато приемаме Светите Тайни, Тялото и Кръвта Христови. Срещат се с Господа и ония, чийто живот преди това е бил мрак, чийто живот е бил раздяла с Христа поради гнусното влюбване в греха. Срещат се с Христа и ония, които никога не са Го и познавали. Ала колко са тия, които се срещат и сетне се разделят със Спасителя? Не сме ли такива и ние с вас? Кое, какво ни подтиква да се разделим с Христа, след като сме Го срещнали?

Отговорът на гуми е лесен – грехът, грехолюбието, което живее в нас и което дяволът и светът подхранват, продължи епископ Фотий. Ние сме призвани да срещнем Христа и неразделно да живеем с Христа и в Христа тук, в тази долина на плача, в света. Ала работата е там, че светът ни мами с хляба си, а пълни душите ни с камъни. Светът ни мами с риба, а изпълва сърцата ни със змии. Светът ни подмамва със светлина, а покрива ума ни с мрак. Следователно за да се срещнем с Христа тъй, че да не пожелаем да се отделяме от Него, потребно е да осъзнаем или да искаме да осъзнаем, потребно е да почувствуваме или да искаме да почувствуваме, че извор на нашия живот е Той – единствен Той, Христос Господ. Той е Извор на живота ни и Сам Той е нашият живот. Ако човек желае да разбере, да усети това, ако човек разбере и усети това, колко естествено ще се помоли с гумите: „Господи, светът изпълни душата ми с камъни! Ти

ги изхвърли и ме нахрани с истински хляб! Светът напълни сърцето ми със змии. Ти ги очисти и го изпълни със Себе си! Светът покри ума ми с мрак. Ти го прогони и го изпълни със светлина от небото!“

Някои казват: „Е, добре, какво, ще ходя да изповядвам същите грехове ли? Защо да вървя тогаз на изповед, след като правя едно и също и се повтаря един мъчителен, затворен кръг? За да кажа пак пред свещеника, той да наложи епитрахила си върху главата ми, да ми прочете разрешителна молитва и сетне – ново движение по спиралата?“ Същината на покаянието е в промяната на отношението към греха. Ние неизбежно и след това падаме. Но ако се каем истински, т.е. ако истински желаем да срещнем Христа, да бъдем с Него и да не се разделяме с Него, ние ще променяме отношението си към греховете, които вършим. Ще ставаме все по-последователни и безпощадни врагове на греха и по този начин ще ограничаваме, ще поразяваме собственото си сластолюбиво грехолюбие.“

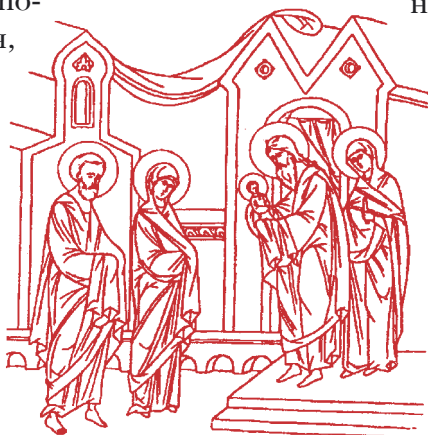

В НЕДЕЛЯТА НА БЛУДНИЯ СИН литургийното богослужение в катедралния храм „Успение Богородично“ в столицата бе извършено от председателя на Българската Старостилна Православна Църква, Триадицкият епископ Фотий в съслужение със свещениците Валентин Тодоров, Йоан Дочев и дяконите Тодор Енчев и Христо Табутов.

Проповедта, произнесена от епископ Фотий, публикуваме в рубриката „Църковен амвон“, на с. 18.

НЕДЕЛЯ МЕСОПУСТНА, в която Църквата възпоменава Страшния Христов Съд, тази година се падна на 2 март (18 февруари, ст. ст.). В катедралния храм „Успение Богородично“ светата Литургия оглави Триадицкият епископ Фотий, на когото със-

лужиха йеромонах Серафим, свещеник Йоан Дочев, при участието на дяконите Тодор Енчев и Николай Петров. В проповедта си владиката припомни, че Христовото Евангелие на любовта завършва със Страшния съд. Страшният съд е завършек на цялата човешка история. Пред него ще застане всяко едно човешко същество. Ала няма е възможно любовта да съди? Възможно е, защото в свършената любов няма нито неправда, нито заблуда. Свършената любов е неотделима от свършената истина.

„С какво мерило ще ни съди Христос Господ на този последен Съд? Ще ни съди според отношението ни към Него. Как сме се отнасяли в моя земен живот към Него, кроткия Цар Израилев, към Неговите помалки братя, към Неговото животворящо слово, към Неговите свети заповеди. Животът ни на земята е размесен с мъка. И мъката, колкото и голяма да е тя, е все пак размесена с живот. А на Страшния Христов съд животът ще бъде отделен от мъката. Във вечността ще пребъдват и животът, и мъката, но напълно отделени. В бъдещия век спасените ще отмерват вечността с блаженството си, а грехолюбците – с мъката си. Друга мярка не ще има. Колко полезно е да носим тия истини в сърцата си и да дават те там плод – плод на вяра, на стремеж да живеем според Христовите заповеди, плод на страх Божий, на благоговение, плод на духовно усърдие, на любов към Спасителя и към ближните.

... Ако доказателството за тези истини, които Църквата ни благовести в днешния ден, не се роди в душите ни, то нищо външно не може да ни ги докаже. Никаква външна, неумолима логика няма да ни принуди да признаем тези истини, да ги приемем в пълнота и да заживеем според тях. Призвани сме да ги възприемем с ум и сърце – вътрешно и свободно, каза още владика Фотий. А последното доказателство за тяхната истинност, което вече не зависи от нашия избор, ще бъде дадено в деня на Страшния Христов съд. И това ще бъде доказателството на вечния живот и на вечната смърт, т.е. на неумиращата мъка.

Христос Бог дойде при нас, на земята, сред този размесен с мъка живот, за да

ни даде Бога, да ни даде Себе Си. Не като понятие, не като идея, не като отвлечено познание, а като Хляб – да ядем и да живеем. Той дойде, за да можем да вкусим Бога. Да може да го вкуси умът ни и така да се венчае за вечната мъдрост. Да може да го вкуси сърцето ни и така да се венчае за вечната радост. Да може да го вкуси тялото ни, за да възкръсне от мъртвите. А останалите храни, телесни и душевни, които така напращиво, кресливо и дори нагло ни предлагат светът, те ни носят само временна насита, мимолетни радости и в крайна сметка неумиращата мъка. Ако ние се храним с тия храни предимно, а само от време на време посягаме към Божията трапеза, то не ще се избавим от лудите мисли, които пълнят умовете ни, от безумните телесни желания, които кипят в плътта ни, от страха, който пълни в душите ни. От тях можем да се избавим единствено и само ако се храним с онази храна, що ни донесе Господ Иисус Христос“, завърши владиката.

НА ТРЕТИ МАРТ в катедралния храм „Успение Богородично“ бе отслужен благодарствен молебен по случай 130-годишнината от Освобождението на България от турското робство. „Къде, къде да намерим чист извор на родолюбие? – запита в словото си Триадицкият епископ Фотий. – Да се обърнем към Църквата? Да, но днес и тя е разпъната на кръст. Мнозинството официални висши църковници в православния свят са забравили, че Църквата е майка, а не служия на националното съзнание и охотно обслужват националистични и дори шовинистични идеи и интереси. У нас пък те са боязливи послушници на силните на деня и призивът им към родолюбие се свежда до гротескни изяви или пък до отмерени и поуздабени църковно-патриотични фрази, лишени от жив дух и пълнокръвен смисъл.

Остава ни изтъняващата, почти незрима днес, нишка на духовната връзка с предците ни, с тяхната Христова вяра и с тяхното родолюбие. Пазителка, продължителка на тази връзка, на тази жива духовна приемственост е призвана да бъде Църквата, т.е. носители на тази приемственост

сме призвани да бъдем ние с вас. Призвани сме да се учим на христоролюбие и родолюбие, и да учим на тях деца та си. Призвани сме днес, тук и сега, сред урагана на нашето съвремие, наред с Христовата вяра да съхраним и да предадем на идещите след нас христоролюбия дух и христоролюбата красота на онази наша родна и свидна България, от която можем да зърнем наоколо си само отгелни отблясъци. Ако имаме това съзнание и ако се стремим да изпълним този свят дълг, днешният празник ще бъде за нас истински, честит и светъл празник. И не ще го помрачат подмятанията, че всъщност руските политически интереси са продукували войната от 1877–78 г. Защото ние ще бъдем способни да виждаме не само тинестото гръно на реката, затънали в себичност и материалистично късогледство, а ще можем да видим и нейните бистри струи – човеколюбието и вдъхновението на Царя Освободител и на руския народ, които пове доха тази война и я изпълниха с нравствен смисъл. Ако нашата православна вяра е жива, дейна, ние ще бъдем чеда на нашата майка – Църквата и чеда на нашето Отечество в дух, в истина, а не привидно, само на думи. И не ще се скитаме немилу-недраги из духовната пустиня и отрупаните със земни блага стъпки на чужди земи, а с търпение и упование, с чисти и светли мисли, чувства и дела ще търчем нишката на духовната приемственост, на живото духовно предание, което храни и ще храни с православна вяра, с боголюбие и родолюбие днешните и бъдещи чеда на земното ни Отечество, та да бъде то винаги под закрилата на прославения в Троица Бог – Отец, Син и Дух Свети, Комуто подобава слава, чест и поклонение сега и всякога, и във вечни векове!“

ВЕЧЕРНОТО БОГОСЛУЖЕНИЕ на 9 март (25 февруари, ст. ст.), Неделя Сиропустна, когато започват великопостните богослужения и се извършва чинът на прощката, в столичния храм „Успение Богородично“ бе извършено от Триадицкия епископ Фотий, в съслужение с о. Валентин Тодоров, при участието на дяконите Тодор Енчев и Христо Табутов. „Дълбока, шеметно дълбока е

пропастта на човешкото падение, каза в словото си владиката. Двама или трима, или повече души събрани заедно, живеещи заедно дълго време, макар и християни, понякога без дори видима или основателна от човешка гледна точка причина, започват да изпитват неприязън едни към други, непоносимост, дълбока непоносимост. Защо? Там някъде, в дълбините на тази пропаст, в тъмните тайници на човешкото сърце, са се раздвижили страсти, за които ние дори нямаме понятие. Не можем да си ги обясним. И дори да се опитаме да ги обхванем с ума си, не успяваме или успяваме само наполовина, даже в още по-малка степен. Сърцето е ухапано сякаш от змия и сетне ние с мисли или думи ухапваме нашия ближн. И отровата от сърцето ни прелива в неговото сърце. Бездните са тъмни и пропастта на нашето падение е дълбока – това е истината. И не само, че е дълбока, а е изпълнена с хлъзгави сипеи, с озъбени чукари.

Христос Господ дойде, за да ни измъкне от тази пропаст. Със собствени сили това не можем да постигнем никога, каквото и да вършим, изтъкна председателят на Българската Старостилна Православна Църква. Ала когато започнем да разтваряме ума и сърцето си за Христовото слово, тогава започваме да правим и първите крачки нагоре по сипеите и през чукарите. Хлъзгаме се, свличаме се надолу и пак поемаме нагоре. Това е нашият път. Но утехата ни из тоя път е, че Водачът ни, Помощникът ни в крайна сметка е не човек, а Сам Богочовекът Христос. И ето, в началото на този път стои осъзнаването на това, за което се опитваме сега да говорим. Без това осъзнаване ние не можем да направим дори първата крачка. Защото тогава всичко у нас – и вяра, и понятие за тази вяра, и опити за духовен живот, и усилие, – ще бъде плитко, плитко...

И ето, пред нас е попрището на Великия пост – време за усилено лечение... Способността да простиш зависи от твоето съзнание за дълбината на пропастта, в която си паднал, и от твоята решимост да вървиш нагоре и извън нея. Даже тогава, когато ти се струва, че ближният е самана, дори тогава, когато и добрите негови думи

безумно режат сърцето ти като меч и те гразнят, не се отчайвай, не унивай! Вглеждай се смело в дълбината на собствената си бездна! Тогава ти ще почувствуваш необходимост от милост, необходимост от прошка. Тогава ти ще издигнеш очи нагоре, към Господа и тогава дори неусетно ще ти стане по-лесно, по-леко да прощаваши. Знаем, че грехът е болест, от която боледуваме всички. Презирането на грешника е презиране на болен човек. Този, който сам има необходимост от прошка и милост, този, който сам се мъчи и умолява Господа да откряне, да отвори, да смекчи сърцето му, за да може сам да прости и да окаже милост, той дава от здравето си на болния и благодарение на това даване здравето му укрепва още повече. А който презира болния, който гледа на болния през очите на гордостта, осъждането, неприязънта, той в крайна сметка подкопава собственото си здраве, собствената си способност да проси милост, да проси прошка от Господа с чисто сърце.

Блажен е този, който намери в себе си сили да положи начало на подвига на прощката, каза още епископ Фотий. Да прости не еднократно и двукратно, а да приучи сърцето си към такова разположение, което го прави годно да прощава винаги. Ала триж блажени ще бъдем тогава, когато станем не само способни да си простим един на друг, а когато аз стана способен да поплача за раните в твоето сърце, нанесени от мен и от други, и когато ти станеш способен да поплачеш за раните в моето сърце, нанесени от теб и от други. Ето тогава ние ще можем да тръгнем нагоре, по сипеите, през чукарите и стръмнините, без да се боим. Защото няма да поглеждаме с ужас надолу към бездната под нозете си, а ще се гледаме един друг с ведър, чист поглед. Ще гледаме заедно към Спасителя, Който ни води, Който ни сочи пътя, Който ни носи на ръцете Си.“

Накрая епископ Фотий със земен поклон поиска прошка от паството си, след което

свещенослужителите и миряните се опростиха с него и помежду си.

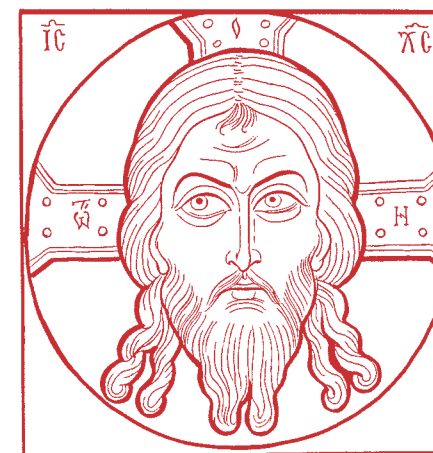
ПРЕЗ ПЪРВАТА СЕДМИЦА на Великия пост в катедралния храм „Успение Богородично“ Триадицкия епископ Фотий възглави св. Литургия на преждеосвещените Дарове в сряда и в петък. Този ден той произнесе възнуващо слово за подготовката за приемане на св. Христови Тайни. В първите четири дни по време на Великото вечерие архиерейт чете Великия покаян канон, а в петък – Богородичния акафист.

В ПЪРВАТА НЕДЕЛЯ на Великия пост, наречена Тържество на Православието, която тая година се падна на 16 март (3 март, ст. ст.), както обикновено катедралният храм „Успение Богородично“ бе препълнен с богомолци. Празничната св. Литургия възглави Триадицкия епископ Фотий, комуто съслужиха свещениците

Валентин Тодоров, Лазар Спасов, Иоан Дочев и дяконите Тодор Енчев и Николай Петров. „Победа на Православието, победно тържество на Православието, и то днес, когато почти на всяка крачка се натъкваме на поражението и позора на именуващи себе си православни? За каква победа на Православието е възможно да говорим днес? Изобщо може ли да става дума за такава победа?“, запита в словото си владиката. Той припомни, че нашият Спасител Господ Иисус Христос, предаден, охулен, отхвърлен, издържаше разпнат на Кръста и трудно някой би повярвал, че тази видима победа на смъртта над Христа е смъртоносна за самата смърт, която Богочовекът стъпка.

„Сред зловонието на отстъплението, сред духовно нравствения разпад, сред междусобиците, раздиращи православните, сред позора от тяхното поражение Господ има своите, които пазят благоуханието на Православието, продължи епископ Фотий. Как го пазят? Като странят решително

от всички тия подправяния, от всички тия изопачавания, от всички тия политически нагаждания, прекроявания на Православието. Като нямат нищо общо с тази гавра над Православието, която днес, уви, изхожда не само от умове, сърца и уста на мразещи Православието негови външни врагове, но и от люде, именуващи себе си православни. Тези, които пазят благоуханието на Православието, странят от всичко това и се хранят с онази чиста духовна пшеница, която Христовата Църква ни дава в изобилие. Тези, които пазят благоуханието на Православието, странят и нямат нищо общо с фанатизма, наричащ себе си Православие; с битовизма, наричащ себе си Православие; с национализма, наричащ себе си Православие и криещ се зад Православието. Тези, които пазят благоуханието на Православието, се умиват със съзлите на покаянието и сами започват да благоухаят с благоуханието на светото Православие. Тия блажени съсъди на благоухаещото Православие странят от заядливи словоборства, от законнически и напълно лишени от дух и истина спорове за правила, наредби и канони. Тия блажени души, които пазят благоуханието на Православието и сами благоухаят с него, нямат нищо общо с извърътливиостта и лицемерие то на съвременното политическо православие, което се приспособява към нравите и вкусовете на силните на този свят. Те не тръбят пред себе си, не търсят известност, не дирят човешка слава. Тези, които благоухаят с благоуханието на светото Православие, очистват сърцата си, правят ги чисти извори, от които блика истина и любов. Тези, които са се удостоили да станат съсъди на благоухаещото Православие, прогонват зловонието на греха от себе си, побеждават греха в себе си и кротко, смилено, непринудено и естествено разливат около себе си любов и истина. Проклинаат ги, а те благославят, мразят ги, а те обичат и топло и искрено се молят за враговете си.

Ето я живата приемственост в православната истина, подчерта предстоятелят на Българската Старостилна Православна Църква. Тук няма значение количеството. Неизбежно то ще оскъднява. Но до края на времето Господ ще има своите. Ще има

своите – най-често незрими за човеците, но прекрасни и благоухаещи съсъди на истината, на Православието. Ето, тези пазители, носители, тези оделотворители на истината, са победителите. Тези, за които светът не е достоен според апостолските думи (срв. Евр. II:38). И така, през годините, през вековете тези победители ще пренесат победата на Христа на Кръста до последните верни синове и дъщери на Христовата Църква преди свършека на този свят. Когато победата на Православието, т.е. победата на Христовата истина, победата на Богочовека Христос ще възсияе могъщо и несъкрушимо и ще стопи болката от всички дотогавашни поражения. По Своята милост, по молитвите на Пречистата Своя Майка и на всички светци да ни удостои Господ да станем и ние участници в тази победа“, завърши епископ Фотий.

НЕДЕЛЯ КРЪСТОПОКЛОННА, която тая година се падна на 30 март (17 март, ст. ст.), бе почете на всенощно бдение в храма „Успение Богородично“, на което за всеобщо поклонение бе изнесен Светият Кръст. Неделята св. Литургия извърши Триадицкият епископ Фотий в съслужение с храмовото духовенство. „Ако не се отречем от себе си, т.е. от самоизмамите си, от лъжата, от грехолюбието, душите ни не ще могат да се разтворят за златните зърна на духовните истини, каза в проповедта си владиката. Ако не се отречем от себе си, т.е. ако не се отречем от стремежа си във всичко да намираме покой и уют, земен покой и земен уют, ние не ще можем да разберем словото за Кръста, не ще можем да приемем Кръста в дух и истина, като знак на нашето спасение. Защото спасението ще бъде за нас не действителна цел на живота ни, а нещо, разбирано повече или по-малко отвлечено. Щом се стремим към приятен живот, напоен с удоволствия, ние губим духовната си усетливост, губим способността да разбираме истините на вярата, губим способността да се стремим на дело към спасение. Ако във всичко тук, на земята, търсим удобство, ние не ще можем да възприемем свободата, дарена ни чрез Кръста – свобода от греха, от страстите

и похотите на ветхия човек, който цял е грях, тление, лъжа и смърт, ала когото ние така често преживяваме самоизмамно като средоточие на нашето съществуване, като ядро на нашето „аз“. Е, как в такъв случай ще разберем словото за Кръста, когато то изпепелява ветхия човек до корен, че и заедно със самия корен?

... Кое ни пречи да се откажем от себе си и да започнем да къртим камъка, за да се доберем до зрънцето духовно злато, запита предстоятелят на Българската Старостилна Православна Църква. Да започнем с маловерието. Колко време в рамките на едно денноощие ние с вас мислим, говорим, вършим такива неща, сякаш Господ не вижда. Имаме ли жив усет за Божието всеприсъствие? Този усет изостря ли гласа на съвестта ни? Е ли този глас на съвестта мерило, с което измерваме всички наши мисли, чувства, желания, думи, дела? Съзнаваме ли, че сластолюбивите позиви към покой, удоволствия, наслади са измамни? Имаме ли доверие в словото Божие до степен, че да приемем горчилката на първоначалния духовен труд, изпълнени с вяра, че Господ ще посети с отрада и утеха този, който се труди? С една реч, имаме ли решимост и готовност да се трудим духовно и да живеем според светоевангелските заповеди ясно, еднозначно, еднопосочно според истините на словото Божие и гласа на нашата съвест? ...

Ето за това би следвало да си дадем преди всичко сметка, за да можем да бъдем честни пред себе си, да бъдем последователни в усвояването и разбирането на словото за Кръста. Та когато се осеняваме с кръстния знак, да се опълчваме срещу страстите, които живеят у нас – срещу всичко онова, което ни отдалечава от Бога. Когато се осеняваме с кръстния знак, да се изпълваме с живо упование на Божията подкрепа. Всяко едно движение на ръката да бъде съпроводено със съответното вътрешно духовно движение. И така във всичко, във целия ни живот като православни християни“, завърши владиката.

ВЕЛИКИЯТ ПРАЗНИК БЛАГОВЕЩЕНИЕ бе почете в храма „Успение Богородично“ с

Всенощно бдение, отслужено по архиерейски чин, и св. Литургия. На Триадицкия епископ Фотий съслужиха о. Валентин Тодоров, о. Лазар Спасов и о. Йоан Дочев с участието на дяконите Тодор Енчев и Николай Петров.

Проповедта си владиката започна с думите на московския светител Филарет (Дроздов), че в мига на сътворяването, когато Бог изрича Своето живо и властно: „Да бъде!“, словото на Твореца донася битие на света, а след това, в един изключителен ден за човечеството, когато покорната Божия Майка изрича Своето кратко: „Да ми бъде!“, словото на творението донася Твореца в света.

„... Днес е началото на нашето спасение, днес е ден на велика радост. Ала кой може да почувствува тази радост? Този, който е разбрал, че земята е мащеха, а Небето е майка. Този, който е проумял, че даването на мащехата е цялото в обещания и само в обещания, а даването на майката е словесно семе и жива вода, които хранят и поят за вечен живот. Ако нямаме това усещане, то ние не ще можем да изпитаем радостта от днешния празник. Как можеш да се зарадваш истински, че днес е началото на нашето спасение, когато това спасение не е наша първостепенна, жизнена, свята цел в живота? Можеш да се зарадваш от присъствие на богослужението, от благолепието на богослужбата, от пеенето, от много груги неща и да мислиш, че това е радостта на днешния празник. Не – това са само знаци, осезаеми знаци на тази радост. Словата на прекрасните богослужбени текстове, песнопенията са също веществен носител и знак на тази радост. Но това все още не е самата тази радост.

Днес ние се събираме, за да се молим заедно, т.е. за да възнесем според силите си умовете и сърцата си към Господа, подчерта предстоятелят на Българската Старостилна Православна Църква. Да ги напоим и нахраним със словесно семе и жива вода – сонзи благодатен смисъл, който Църквата днес ни благовести и разкрива в литургичния спомен за Благовещението на Божията Майка. За това събитие, което наистина реши участта на човешкия род. Защото ако човешката свободна воля на Мариам не бе

откликнала на архангеловото благовестие, което съдържа в себе си Божия промисъл за спасение на грехопадналия човек, то нямаше как да се осъществи изкупителното дело на нашия Господ Бог и Спасител Иисус Христос. Непостижима, неизразима, превелика и трепетна е тая тайна.

Ето към какво ни зове Църквата, ето каква радост тя ни разкрива, продължи епископ Фотий. И чудно, тази радост е достъпна за всяко едно вярващо сърце – за учени и за необразовани, за многознаещи и за простодушни. Тя е достъпна, защото условието да бъде изпитана е не просто знание, а разкриване на ума и сърцето за словото Божие, доверие, вяра към Господа, от които избуява стремеж към единение с Него – стремежът за спасение като първостепенна цел, задача и смисъл на нашия живот тук, на земята. Нашата беда обаче е, че се мамим по мащехата. Тя обещава и уж все дава, но даването ѝ си остава само обещание, което ни примамава и към което нашето грехолюбие и сластолюбие се стреми. Затова ние работим на Господа половинчато. Затова уж вървим към Обетованата земя през пустинята на този свят, а крадешком или пък съвсем явно гледаме назад към Египет с неговите земни блага. И то какви блага? Една храна и едно питие. Но в пустинята сред тежестите на ежедневието, сред изпитанията ние сме склонни да забравим и словесното семе, и живата вода, що ни дава Синът Божий, що ни дава нашата майка – Небето, и се влачим по безпътните друмища на земята мащеха. Ето в това е нашата слабост като християни, нашата половинчатост и двойственост“, завърши владиката.

В СРЯДА на петата седмица на Великия пост Триадицкият епископ Фотий прочете по време на утрения Великият покаен канон, а в петъка – Богородичния акафист.

ПЕТАТА НЕДЕЛЯ на Великия пост, посветена на св. Мария Египетска, тази година се падна на 13 април (31 март, ст. ст.). Неделната св. Литургия в столичния храм „Успение Богородично“ бе извършена от Триадицкият епископ Фотий в съслужение със свещениците Георги Трошанов, Стефан Андонов и Лазар Спасов, при участието на дяконите Тодор Енчев и Христо Табутов. Словото на владиката, произнесено в този ден, публикуваме отделно на с. 19.

НЕДЕЛЯ ВАЙЯ или Цветница, когато се празнува тържественото влизане на Господ Иисус Христос в Иерусалим, в катедралния храм в София бе отбелязана с архиерейска св. Литургия. С Триадицкият епископ Фотий служиха свещениците Стефан Андонов, Лазар Спасов и Иоан Дочев, при участието на дяконите Тодор Енчев, Николай Петров и Христо Табутов. Към стеклите се богомолци

от столицата и от страната, владика Фотий се обърна с думите: „Ние, днешните християни, не приличаме ли донякъде на онези евреи, които очаквали Месия да ги избави от чуждоземното иго и да ги отрупа преизобилно със земни блага? Не търсим ли ние Христа и Неговата Църква, за да получим помощ преди всичко за земните си потребности? Не забравяме ли ние, че царството на Сина Божий е вътре в нас и че наша цел е да станем синове и дъщери на това Царство и в този век, и в бъдещия? ... Лодете идват в храма тогава, когато имат несгоди, когато те или техни близки страдат от болести, когато имат някаква земна нужда – идват и дирят помощ. Ала ако правим така, можем ли да се наречем християни, православни християни? ... Ако ние с вас търсим нашия Цар, Сина Божий, не само като Подател на земни блага, но преди всичко като Възкресител, тогава ние ще се обръщаме в сърцето си към Него често, мно-

зократно през деня и винаги, когато имаме възможност, ще идваме в Божия храм, за да бъдем заедно със своите братя и сестри в молитвено общение с Него, Царя на славата, нашия Спасител и Господ, Иисус Христос, Който е Възкресител на духа ни, а в края на времената ще възкреси и телата ни така, както възкреси четиридневния мъртвец, праведния Лазар...

Ние, възлюбени, сме призвани не само да посрещнем Спасителя, както са Го посрещнали евреите в Иерусалим с радостния възглас: „Осанна, слава във висините!“ – ние сме призвани да Го задържим при себе си, в себе си, а това можем да сторим единствено, ако проявим вяра, постоянство в тази вяра според силите си и любов към нашия Спасител.“

ПРЕЗ СТРАСТНАТА СЕДМИЦА голяма част от богослуженията в столичния катедрален храм „Успение Богородично“ бяха възглавени от председателя на Българската Старостилна Православна Църква, Триадицкият епископ Фотий. В първите три дни той отслужи Преждеосвещена св. Литургия, на Велики четвъртък – Утрения с четене на 12 Евангелия, а на Велики петък – Вечерня с изнасяне на св. Плащаница и Утрения с Опело Христово. Съслужиха му свещениците Валентин Тодоров, Лазар Спасов, Стефан Андонов и Иоан Дочев. „Невъзможно е човешко слово да вмести в пълнота смисъла на Христовия Велики петък, каза в проповедта си на този ден владиката. А с умножаването на годините и вековете сякаш все по-трудно става да се обхване и изрази със слово трагичната дълбочина и на един друг, на един изцяло човешки велики петък. Смисълът на Христовия Велики петък се разкрива в тайниците на скрити от света умове и сърца, просветени от несътворената светлина на Истината. Човешкият велики петък напират да погълне целия свят, да изпълни не един ден, а години и векове – цялото време на лодския живот, та да бъде той живот без Бога и живот в борба срещу Бога. ... Необозрим е смисълът и трепетна е тайната на Христовия Велики петък, завърши владика Фотий. Всички човешки победи са

поразени и ще бъдат поразени от смъртта, единствено Христовото поражение на Велики петък порази и победи самата смърт. С кротък глас дълготърпеливият Христос Господ ни зове да се освестим, да се върнем при Него, да се върнем у дома. Зове ни да утолим глада и жаждата си на Неговата трапеза, да станем участници в Неговото, по човешки речено, поражение и в Неговата божествена победа, та сочистени, обновени, просветени умове и сърца да възкликнем в днешния велик и свят ден: „Покланяме се на Твоите страдания, Христе! Покланяме се на Твоите страдания, Христе! Покланяме се на Твоите страдания, Христе! Покажи ни и славното Си възкресение!“

ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО – празникът на празниците, събра много богомолци във всички енории на Българската Старостилна Православна Църква. В катедралния храм „Успение Богородично“ тържественото богослужение бе оглавлено от Триадицкият епископ Фотий, на когото съслужиха свещениците Николай Иванов и Иоан Дочев, при участието на дяконите Тодор Енчев, Николай Петров и Христо Табутов. Повечето от богомолците се причастиха със св. Христови Тайни, а в края на св. Литургия всички получиха дар от владиката – иконичка и пасхално яйце. На следващия ден епископ Фотий отново отслужи св. Литургия в катедралния храм, след която имаше литийно шествие около църквата. Пасхалното слово на председателя на Българската Старостилна Православна Църква публикуваме на с. 59.

ЖИВОНОСЕН ИЗТОЧНИК – престолния празник на храма в гр. Сангански бе отбелязан с бдение и св. Литургия. Гост за празника бе Триадицкият епископ Фотий. Той взе молитвено участие в евхаристийното богослужение, което извършиха свещениците Иван Мостовенков, Константин Костов, Владимир Дончев и Василий Зашев. Да почетат празника заедно с местните енориаши, въпреки делничния ден, бяха дошли и гости от други селища на Югозападна България.

ПРАЗНИКЪТ ВЪЗНЕСЕНИЕ ГОСПОДНЕ бе чествуван с богослужения из енориите на Българската Старостилна Православна Църква. В катедралния храм св. Литургия бе отслужена от Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий в съслужение със свещениците Георги Трошанов, Петър Димитров, Стефан Ангонов, Владимир Дончев, при участието на дяконите Тодор Енчев и Николай Петров. В проповедта си архиереят говори за съдържанието на празника, който „ни разкрива целта на създадената от Бога човешка природа – да се възнесе, да се издигне над всички грехове, над всички страсти, да се възнесе над самата смърт за блажено общение във вечността с едната еднородна, неразделима Троица – Отец, Син и Дух Светий. Всичко, което имаме – самата ни природа, душата и тялото – са от Христа Господа. От Него е началото, в Него е завършекът, Негово е всичко, що се намира между началото и завършека. Блажени са тия, които разбират и чувствуват, че начало и завършек на нашето битие, на нашия живот е Христос Господ, както е казано в Писанието: *Аз съм Алфа и Омега, начало и край* (Откр. 1:8). Разбира се, този край, този завършек е безкраен – завършек без край, защото съединиш ли се с Христа Господа, ти ставаш по благодат безсмъртен, ставаш бог по благодат, издигаеш се над смъртта и тлението, над времето и пространството.

Ала всички тия, които са станали едно с Христа, неспирно са чистели себе си от всеки грях, от всяка страст, от всичко не-Христово.

В посланието си до християните от малоазийския град Колоса свети апостол Павел казва: *Ако сте възкръснали заедно с Христа, търсете това, що е горе, дето Христос седи отдясно на Бога* (Кол. 3:1). Ето я крайната цел на нашата човешка природа – да се осветим, да станем свети по душа и по тяло, за да можем да се възнесем, да бъдем възнесени там, дето е Христос.“

В параклиса „Възнесение Господне“ в София бе отслужен водосвет и св. Литургия по случай храмовия празник.

Същия ден следобед се състоя опелото и погребението на архим. Сергей (Язджиев). (Виж по-подробно на с. 4–6.)

ПРАЗНИКЪТ ПЕТДЕСЕТНИЦА в катедралния храм „Успение Богородично“ бе отбелязан с всенощно бдение и св. Литургия, отслужени по архиерейски чин. Триадицкия епископ Фотий произнесе в края на литургията проповед върху пророческите думи: *Ново сърце ще дам и нов дух ще ви дам... Ще вложка във вас Моя Дух и ще направя да ходите по Моите заповеди, да пазите и изпълнявате Моите наредби* (Иез. 36:26-27). „Въпреки своята крайна бедност и окаяност, ние можем да бъдем чеда на Отца, братя по благодат на Сина и Негови свидетели чрез Светия Дух. Как? Като чистосърдечно и открито признаем пред съвестта си, пред Бога и пред всички люде своето двоедушие и слабост. Да, ние сме слаби; да, ние сме раздвоени; ние сме двоедушни, но покаяно се стремим към своето призвание, – покаяно, чрез живо, истинско покаяние, чрез открито признаване на своята немощ, греховност, слабост, маловерие пред всекиго и пред всички... Обаче всяко лицемерие, всяка поза, всяка роля, всеки фалш, всяко открито или зле прикрито себелюбие ни отдалечават твърде много, дори понякога сякаш безкрайно и от тази възможност – покаяно да се стремим към своето призвание и в този смисъл да бъдем, макар и крайно немощни, но все пак чеда на Отца, братя по благодат на Сина и Негови свидетели чрез Светия Дух... Ето го зова на нашия покаен стремеж към призванието ни: *Не ме отхвърляй, Господи, от лицето Си и Светия Твой Дух не отнемай от мене!*...“

Всеки един час и ден от съзнателния си живот ние можем да възнасяме сърцето си нагоре. Макар и да боли, макар и да откъсваме от него полепналата пръст, слад, дълбоко внимателно в него гордост, себелюбие, надменност и всички останали страсти; тогава според мярата на нашата искреност, на нашия искрен, напълно еднозначен и ясен стремеж в тази посока, благодатта на Светия Божий Дух ще прониква в нашата природа, ще обновява сърцето ни и духа ни, и ето в този смисъл ние ще получим от Гос-

пода Неговия Дух, ще получим *нов дух* и *ново сърце*. *Новият дух* и *новото сърце* – самите те желаят, и затова с лекота са устремени да изпълняват Божиите заповеди и Божиите наредби. И ето в този смисъл, давайки ни *нов дух* и *ново сърце*, Господ ще ни направи *да ходим по Неговите заповеди, да пазим и да изпълняваме наредбите Му.*“, каза в края на проповедта си владиката.

НА СЛЕДВАЩИЯ ДЕН евхаристийно богослужение бе извършено в храма „Света Троица“ край град Гоце Делчев. За него освен енорийския свещеник Владимир Дончев бяха пристигнали свещениците о. Иван Мостовенков, о. Стефан Ангонов, о. Василий Зашев и о. Иоан Дочев. С камбанен звън и пътека, по традиция красиво оброчена с цветя, бе посрещнат Триадицкия епископ Фотий, който оглави празничната св. Литургия.

Владиката построи своята проповед върху думите на празничния тропар. В нея той каза, че апостолите улавяли човеци, но не за робство, а за свобода от греха. На словото на апостолите не могла да се противи цялата езическа мъдрост. Три столетия продължили гоненията срещу Христовите последователи. „Цялата военна мощ на Римската империя не могла да съкруши силата на словото на галилейските рибари. Нима е възможно човек да се бори с Бога? Човек може да си въобразява, че се бори с Бога, ала е невъзможно човек наистина да се бори с Бога. Той може само едно – да не допусне Бога до себе си, може да прогони Бога от себе си, защото Господ ни е сътворил свободни. И ако ние не желаем да повярваме, не желаем да разкрием умовете и сърцата си за истините на словото Божие, нашият Творец и Спасител не ни насилва. Апостолите проповядвали Христовата вяра със самия си живот и свидетелствували за нея. Свидетелствуваме ли ние със своя живот за вярата, която изповядваме? Ако полагаме усилия да сме православни християни в своя живот, т.е. в мислите си, в чувствата си, в желанията си, в думите си, в поведението си, ако нашата съвест, според думите на апостола, се обучава все по-добре да различава добро от зло, ако ние се борим да заставаме

винаги на страната на доброто, когато ни връхлитат изкушения, изпитания, когато се надигат греховни влечения и страсти, то тогава ние свидетелствуваме за Христа. Християнинът трябва да е християнин всякога и навсякъде.

Смисълът на празника се изразява в това: да запазим в сърцето си пламъка на вярата и като излезем въвн, в света, да не позволяваме на противните ветрове да го угасят. Смисълът на празника се изразява в това: да нахраним тук душите си с вяра, с духовни мисли, с духовни чувства, с решимост да живеем по Бога и когато празникът завърши, тази светла дуря да продължава да храни душите ни, да се стараем и да постоянствуваме в това старание да отгадем сърцата си на Светия Божий Дух.“

След службата събрали се за празненството няколко десетки богомолци бяха поканени от домакините на братска трапеза.

ПАМЕТНА НА ВСИЧКИ БЪЛГАРСКИ СВЕТЦИ бе отбелязана с тържествени богослужения в катедралния храм „Успение Богородично“. В приземния параклис, посветен на родните ни светци, бе отслужен водосвет и ранна св. Литургия. Късната евхаристийна служба в катедралния ни храм бе оглавена от Негово Преосвещенство Триадицкия епископ Фотий. В словото си той каза: „Смисъл, цел, слава, добротина за светите българи и техните истински чеда е вярата – православната света вяра и животът според нея.“ За да празнуваме тяхната памет в дух и истина, трябва да им подражаваме. „Християнският живот е огън, който или се разгаря, или гасне – няма трета посока. И ако ние нямаме усета за това, ако ние нямаме стремежа към това, и ако този живот – огън в Христа, не е наша осъзнавана и все по-дълбоко осмисляна цел на живота ни, ние ще бъдем една твърде жалка картина. ...“

И тъй, можем ли ние с вас да се наречем потомци по дух на българските светци и техни чеда в истината на Христовата вяра, с чийто огън те са живели? Мъчен въпрос, подир който, боя се, че следва печален отговор.

íà èñòείà, èíεοί ίίε, ίææíòáíðÿàà, ìðáíáðàçÿàà ÷íááøεàòà äóøà, ìðáàè ÿ æεáí ίáεòàεεùá íà Èñòείàòà. Á òàεáàà äóøà ñεðεòíòí ίáááðεà, ñúí ίáíεÿòà, èíεáááíεÿòà, ìæíááðεáòí ìí÷áàò àà ñà òííÿò ìíá εú÷εòà íà Áíæÿòà áεááíáàò. Ñúùεòà òεÿ εú÷ε ίáæíí ñúáðÿáàò áÿεàòà, ìíáúðòííñòía, εðáðεà áÿðà è òÿ çà-ìí÷áà àà çàÿεáà, àà àεæáà áñá ìí-ÿñíí, àà ñòááà áñá ìí-òñáðεεáà çà Èñòείàòà. Õàεà ìò íà áíòáí ÿñía äóøááía íáæεáñá áÿðàòà ñòááà æεáà ìεñúε, æεáí ÷óáñóáí çà Áíáà, æεáí òñáùáía çà Í ááíáíòí áñáíðεñúñòáεá; áÿðàòà ñòááà è ìúεà, áíεεà ìí Áíñííáà, èíááòí äóøàòà ñá ÷óáñóáóáà ìòááεá÷áía ìò Í ááí; áÿðàòà ñòááà òεòá ðááíñò è ìíεíε, èíááòí Áíæÿòà ñááðεείà ίáεεáà è òíεðíòáíðÿàà äóøàòà; íáε-ñáðía òáçε æεáà, òðáíaía ìò áεááíáàò è èñòείà áÿðà ñòááà ááíε÷εíòí íáøá ñεáðòíí çíaíεá. Áòí áí è áòíðíòí ñòúíáεí ìò íááíáááñíáòà äóòíáía èáñòáεòá íà ñááðε Ñεíáíí Í íáε Áíáíñεíá. Áεá áíñòúííí èε á òí çà íáñ? Áà, ñ Áíæÿòà ìíííù. Í í ñáíí ìðε òñεíáεá ÷á ñòðáíáæúò ìε εúí òíáà ñòúíáεí á ÿñíí ìñúç-íaò, ñáíáíáíí εçáðáí, æεá, ñεéáí. Á ìðíòεááí ñεó÷áε íáøáòà áÿðà ìíæá àà ñá íεáæá εáòí òðúñòεεà, ìíεðóááía ìò áñáεε ìíááε íà ñúí ίáíεà è íεá ìí áòíεòá íà Áíñòíεá àà çáíðεεε÷áía íà ìðñεε áúεíε, εçáεááíε è ðáçíÿòáíε ìò áÿòúðá (Èáεíá 1:6).

„Áÿðááí, Áíñí íáε! Í ìí íáíε íà íáááðεáòí ìε” (Ì áðε. 9:24) — εáε ñεááεí á ñ òíçε ááçíúεááí ìíεááí ñòíí, ñ æáæáà çà æεáà áÿðà è ñúñ ñííáía çà òáðóáεí ñεεòá ìεñε è íá ñááðε Ñεíáíí Í íáε Áíáíñεíá àà íááí „εáòí áεáÿòía Õðεñòíáíòí áúç-εðáñáíεá, àà ñá ìíεéííεì íà ñááðεÿ Áíñííá Èεñòñ...” Èáε ñεááεí á àà áÿðááí á è áà çíaáí, ÷á Õðεñòíñ áúçεðúñía, çà àà ñòáía Áúçεðáñεòáε. Í áø Áúçεðáñεòáε. Áúçεðáñεòáε íà íáøεòá äóøε è íà íáøεòá òáεá. Í ÿíá ÷íááøεá èñòείà, èíÿòí ìíæá àà òñòíε ìðáá ñíúðòá è ìÿìá ñíúðò, èíÿòí ìíæá àà òñòíε ìðáá áúíεú-òáíáòà Èñòείà, ìðáá Áíáí÷íááεá Èεñòñ Õðεñòíñ! Áà áεááóááía è æááóááí á çá ìùá áÿðá íçía÷ááà àà áεááóááíá è æááóááíá çá ìùá èñòείà, çá ìùá æεáíò, àà áεááóááíá è æááóááíá Õðεñòíñ àà ìε ááðÿáà Ñááá Ñε ÷ðáç Ñáíáòí áúçεðáñáíεá, çáùíòí — ìáε ìí áòíεòá íà ñááðε Ñεíáíí Í íáε Áíáíñεíá — „áúçεðáñáíεáòí è ñεáááòá íà Õðεñòíñ ... ñá íáøá ñááñóááíí áúçεðáñáíεá...” Áεááíñεíááí áεáá è áεááíñεíááía æáæáá! Ááíí ñá ìðíáóáÿò òá è ó íáñ! ×ðáç Ñáíεòá æεáíòáíðÿúε Õÿεí è Èðúá Õðεñòíñ Áíñííá ñòááà ááíí ñúñ Ñáíεòá εðáá, ñ òεÿ, ùí èñòείñεε áεááóááò è æááóááò çá Í ááí, ìðείáùááà æε εúí áúçεðáñáíεáòí Ñε, ñòááà òáðáí Áúçεðáñεòáε è ìðááúááà íáíòεú÷íí á òÿò è ñ òÿò — è áí áðíáá è ìíáεð áðíáá è ñááá, è áñÿεíáá, è á ááçεðáεííñòá íà áúááùεÿ ááε! Áíεí.

Χριστόςεξωσκήσεε! Κοινητήνξωσκήσεε!

Ì áñòá Áíñí íáíÿ, 2008 á.

† Õðεááεòεεé áíεñεíí Õíðεé

Бгенецо и св. Литургия на празника Вход Господен в Йерусалим. 20 април (7 април, ст. ст.) 2008 г. Катедрален храм „Успение Богородично“.

СЪДЪРЖАНИЕ

Скръбна вест	5
Триадицкий епископ Фотий	
Слово при опелото на архим. Сергей (Язаджиев)	6
Триадицкий епископ Фотий	
Слово на панихидата за архим. Сергей (Язаджиев)	7
Архимандрит Сергей (Язаджиев)	
Християнство и Православие	8
Светител Амвросий Медиолански	
Книга за християнските добродетели	12
Триадицкий епископ Фотий	
Духовната връзка с нашите наставници	16
Триадицкий епископ Фотий	
Покаянието – място, непревземаемо от греха	17
Триадицкий епископ Фотий	
Духовният ни път към светия град Йерусалим	19
Жизнеописание на св. свещеномъченик Андроник, архиепископ Пермски	21
Константин Бужор	
Кратка история на Румънската Старостилна Православна Църква (продължение)	30
Спасението на моряка Николай Димитров – едно съвременно чудо на св. Николай Мирликийски	41
Из живота на Българската Старостилна Православна Църква	46
Триадицкий епископ Фотий	
Пасхално слово	59

Проповеди на Триадицкия епископ Фотиу може да намерите в Интернет на адрес: <http://bulgarian-orthodox-church.org/ef/>

© ЕТ ЕКАТЕРИНА АНГЕЛОВА ЗА СПРАВКИ: СОФИЯ 1619, УЛ. „СВ. ЛУКА“ № 4 ТЕЛЕФОН: 857 23 23 © 1993–2005. Православно слово (ISSN 0861-9948). **Използуването на части** от наши публикации е позволено при посочване на автора и източника (сп. „Православно слово“, ISSN..., брой, година, страници). **Печатната или електронна препубликация** на цели материали — само с писмено разрешение на редакцията. E-mail: pravoslavno.slovo@gmail.com.

Моменти от престолния празник на храма „Живоприемен източник“ в гр. Сангански.
2 май (19 април, ст. ст.) 2008 г.

Моменти от престолния празник на параклиса „Св. св. Кирил и Методий“ в Благоевград.
24 май (11 май, ст. ст.) 2008 г.

Света Литургия на празника Възнесение Господне. Катедрален храм „Успение Богородично“.
5 юни (23 май, ст. ст.) 2008 г.

Света Литургия на празника Петдесетница. Катедрален храм „Успение Богородично“.
15 юни (2 юни, ст. ст.) 2008 г.

Моменти от престолния празник на храма „Света Троица“ край гр. Гоце Делчев.
16 юни (3 юни, ст. ст.) 2008 г.

Светата Литургия на празника на Всички български светии. 29 юни (16 юни, ст. ст.) 2008 г.
Катедрален храм „Успение Богородично“.

Бдението и светата Литургия по случай празника в чест на светите апостоли Петър и Павел.
Катедрален храм „Успение Богородично“. 12 юли (29 юни, ст. ст.) 2008 г.

Молебен към светите дванайсет апостоли по случай рождения ден на Триадицкия епископ Фотий.
Катедрален храм „Успение Богородично“. 13 юли (30 юни, ст. ст.) 2008 г.